

Biblioteksblad^{et}

o c h t
c e
h m
a
u :
t f
b o
i r
l s
p k
u n
i i
u n
g g

intervjuer:

Jean-Noël Jeanneney,
ordförande franska nationalbiblioteket

Christer Björklund,
ny bibliotekschef, KIB

Avhandlingar och uppsatser

Open Access

- 3** Svensk Biblioteksforening flyttar – och säljer?
Henriette Zorn
- 4** Immigrantinstitutet nedläggningshotat. Åsa Ekström
- 6** Bibliotekarie, informations-specialist eller informationsarkitekt? *Henriette Zorn*
- 8** Ett splittrat och otydligt forskningsfält.
Anna Kåring Wagman
- 10** Forskarna googlar sig fram.
Åsa Ekström
- 12** Ödmjuk ekonom leder KIB.
Jakob Harnesk
- 14** Bibliotekarien som intervjua.
Annina Rabe
- 15** Het diskussion om Open Access på hög europeisk nivå. *Jan Hagerlid och Kari Stange*
- 17** Varför väljer inte forskare Open Access?
Anna Kåring Wagman
- 18** För mångfald i kamp mot tiden. *Stefan Andersson*
- 20** IT och design utvecklar biblioteksmiljön.
Fatima Grönblad
- 22** Jakten på bokomaterna.
Åsa Ekström
- 30** Banco del Libro – årets ALMA-pristagare.
Åsa Ekström
- 31** Ris och ros till regionförslaget. *Åsa Ekström och Henriette Zorn*
- 32** M öppnar för avgifter på boklån. *Åsa Ekström*

Avdelningar

- 24** Utblick
- 26** Nyfiken på ...
- 27** Recensioner
- 29** Inblick
- 37** Besserwisser
- 38** Föreningsnytt
- 42** Kalendarium

Förord

SKROTAT BARNKULTURÅR. Slopade fri entré-reform på museerna. Moms-återbetalningen till teatrar och institutioner som staten tar tillbaka i form av minskade verksamhetsbidrag. Ändrade villkor för En bok för alla som gör att vuxenutgivningen eventuellt försvinner. Och så moderaternas visioner för kulturen formulerade i programmet *Kulturen 2.0 – Ett inlägg i*

den kulturpolitiska debatten och i vilken man bl a öppnar för avgifter på boklån för vuxna och privatisering av bibliotek.

Är det för tidigt att börja bli bekymrad? Det har bara gått knappt ett halvår sedan den nya regeringen tillträdde. Är det detta som är alliansens kulturpolitik?

Vad vill man egentligen med kulturen? Om man nu vill något.

Kulturministern själv säger inte mycket och när hon får sakfrågor i famnen blir hon svaret skyldig eller parerar i ordalag som: det som är så fint med kultur är att det engagerar alla – från höger till vänster.

Avgifterna på boklån för vuxna har hon dementerat men det är ändå partistämman som i höst avgör om handlingsprogrammet *Kulturen 2.0* ska antas.

Ett skrotat barnkulturår kan man stå ut med, t o m entréavgifter på museer kan man leva med även om det så här i efterhand framstår som direkt korkat att torpedera något som visat sig att vara ett sådant vinnande koncept att också kritikerna bytte sida. Nej, snarare än enskildheter är det helheten som oroar, en helhet där kulturen inte längre lika självklart ska vara för alla, kunna nås av alla på lika villkor, oavsett var man bor eller vad man råkar gilla.

På kulturdepartementet arbetar man som bäst med direktiven för den statliga utredning som ska göra en översyn av de kulturpolitiska målen. Vad det egentligen innebär är svårt att sia om. De kulturpolitiska målen som riksdagen beslutade om 1974 och som modifierades 1996 är sju till antalet och de är eller borde vara okontroversiella. Alla kan väl skriva under t ex på att man ska bevara och bruka kulturarvet eller att bildningssträvanden ska främjas. En gissning är att utredningen kommer att intressera sig desto mera för jämlikhetsmålet och mångfaldsmålet. Åtminstone när det gäller det sistnämnda kommer man nog inte vara så pigg på att behålla skrivningar som handlar om att "motverka kommersialismens negativa verkningar".

När denna tidning är ute kanske direktiven redan har presenterats. Det har ryktats om att utredningen drar igång redan i maj och att det inte blir en parlamentarisk utredning utan en enmansutredning. Ska man i grunden göra upp med den kulturpolitik som gällt sedan mitten av 1970-talet är det bråttom. Men hittills har senfärdighet knappast varit det som utmärkt den nya regeringen. Fortsättning följer...

*

För tredje året i rad är BBL nr 3 ett temanummer med fokus på forskning, forskningsbibliotek och utbildning. I detta nummer får vi möta ekonomen som blev ny chef för Karolinska universitetsbiblioteket. BBL har också träffat Jean-Noël Jeanneney, franska nationalbibliotekets ordförande, och den som drivit frågan om ett europeiskt digitalt bibliotek. Vi har läst avhandlingar och magisteruppsatser samt pratat med representanter för B&I-utbildningarna för att skaffa oss en bild av hur utbildningarna kommer att förändras i höst som en följd av anpassningen till Bolognastrukturen. I Borås kan man då t ex välja att bli informationsspecialist, informationsarkitekt eller bibliotekarie.

HENRIETTE ZORN

Tidskrift för Svensk Biblioteksforening

Postadress

Box 3127
103 62 Stockholm

Besöksadress

Saltmätargatan 3A
Svensk Biblioteksforening
Tel. 08-545 132 30
BBL Tel. 08-545 132 40
Fax 08-545 132 31

Svensk Biblioteksforenings hemsida

<http://www.biblioteksforeningen.org>

Prenumeration på BBL

För medlemmar i föreningen ingår BBL i medlemsavgiften, 350:- för enskild medlem (heltidsstuderande och pensionärer 175:-). Övriga betalar 500:- (Sverige), utanför Sverige, 600:-

Ansvarig utgivare

Chefredaktör

Henriette Zorn tel. 08-545 132 41
hz@bbl.biblioteksforeningen.org

I redaktionen

Åsa Ekström 08-545 132 43
asa@bbl.biblioteksforeningen.org

Recensionsansvarig

Johannes Rudberg
johannes.rudberg@kb.se

Grafisk form: Paolo Sangregorio

Omslag: Paolo Sangregorio.

Redaktionen förbehåller sig rätten att korta och redigera manus. För obeställt material ansvarar ej.

Annonser

Bo Eriksson,
Box 109, 133 22 Saltsjöbaden
tel. 08-717 43 57 eller 070-714 90 55
bo.erikssonmedia@telia.com
Moms/annonsskatt utgår ej!

Tryck

Norra Skåne Offset, Hässleholm
ISSN: 0006-1867

Svensk Biblioteksforening är en ideell förening med uppgift att främja svenskt biblioteksväsen.

Biblioteksbladet speglar föreningens verksamhet, åsikter och ställningstagande men har också till uppgift att väcka egen debatt genom att ge utrymme åt andra åsiktsyttringar. Tidningen har en fri och självständig roll och bedrivs med tryckfrihetsförordningen som grund.

Denna tidning gick i tryck den 30 mars.

Den här tidskriften är TS-kontrollerad.

Svensk Biblioteksförening flyttar – och säljer?

Vid styrelsemötet den 12 mars beslutade Svensk Biblioteks-förenings styrelse att påbörja en process som syftar till att hitta mer ändamålsenliga lokaler för kansliets och föreningens verksamhet samt starta en process som kan leda till försäljning av föreningens fastighet på Saltmätargatan 3A i Stockholm.

– VI HAR BESLUTAT om två processer: Dels att anlita en konsult för att hitta en mer ändamålsenlig lokal för kansliet och för styrelsens och föreningens behov av konferenslokaler, dels att anlita en konsult för att sälja fastigheten. Det är två separata spår, säger Britta Lejon, ordförande i Svensk Biblioteksförening.

Spår ett, att hitta ändamålsenliga lokaler, handlar om att föreningen idag har en stor verksamhet där allt fler medlemmar engagerar sig och där det utåtriktade arbetet är omfattande. Det ställer, menar Britta Lejon, också större krav på kansliet att serva föreningen och styrelsen i det arbetet.

– De lokaler som vi har idag fungerar helt enkelt inte för den verksamhet som vi har. De fungerade förut men de fungerar inte längre. T ex det faktum att vi inte har en hiss är ett jättestort bekymmer när man hanterar så mycket försändelser som vi gör idag.

Styrelsen har satt upp ett antal kriterier för vilka funktioner en ändamålsenlig lokal ska rymma: den ska bl a annat ligga centralt – det ska vara lätt att ta sig dit för medlemmar och för dem som deltar och engagerar sig i de konferenser och kurser som föreningen anordnar.

– Tanken är att vi ska ha utrymme för konferenslokaler i anslutning till kansliet på ett helt annat sätt än vad vi har idag. Andra kriterier är att det ur arbetsmiljösynpunkt ska vara bra lokaler – det är inte dagens lokaler. Vi anser också att det bör finnas en grundläggande vaktmästeriservice i de nya lokalerna, säger Britta Lejon.

Huset på Saltmätargatan rymmer utöver Svensk Biblioteksförening ett antal privata

Svensk Biblioteksförening köpte fastigheten på Saltmätargatan 3A i december 2003. Sedan 1993 har föreningens kansli haft sina lokaler i huset.

hyresgäster. Svensk Biblioteksförening har – i egenskap av fastighetsägare – under årens lopp axlat ett ansvar för fastighetsskötsel och drift. Fastigheten är i stort behov av renovering och det är bakgrunden till att man under 2006 genomförde en omfattande fastighetsutredning för att klargöra vilka reparations-, underhålls- och ombyggnadsåtgärder som måste göras.

I utredningen har man tagit fram underlag till tre olika alternativ:

- En avyttring i befintligt skick och en lösning för kansliets lokalbehov på annat sätt.
 - Undersöka de åtgärder som måste göras för att använda fastigheten på samma sätt som idag.
 - En förädling av fastigheten till en renodlad kansli- och mötesfastighet med övernattningsmöjligheter.
 - Det är i detta som spår två kommer in: att sälja fastigheten.
- Britta Lejon:

– Alternativet att inte göra någonting finns inte därför att den fastighet som vi äger är gammal och allt måste så småningom åtgärdas. El och stammar måste bytas, man måste se till att trossbotten rustas upp för den är murken. Huset faller inte samman i morgon men vi eller vem som än äger huset måste inom en relativt snar framtid påbörja en genomgripande renovering av huset. Styrelsen har gjort bedömningen att de här stora genomgripande renoveringarna tar för mycket kraft och energi från det som är kärnverksamheten i föreningens arbete. Vi tror att det är oklokt att prioritera fastighetsförvaltning framför den utåtriktade verksamheten och den föreningsverksamhet vi vill bedriva.

Svensk Biblioteksförerings generalsekreterare Niclas Lindberg är nöjd med styrelsens beslut. Han anser att fastighetsförädling och fastighetsförvaltning ligger utanför föreningens ändamål och därmed också utanför föreningens kärnkompetens.

– Just genom det handlingsalternativ som styrelsen har valt kan vi fortsätta att utveckla verksamheten i den riktning vi har valt istället för att ägna oss åt fastighetsförvaltning, säger Niclas Lindberg.

Saltmätargatan 3A köptes för 11 miljoner kronor i december 2003. 2003 var också det år då föreningen sålde en stor del av sitt innehav i BTJ, en del av pengarna placerades i fastigheten på Saltmätargatan.

I utredningen har en värdering av fastigheten i befintligt skick ingått. Den ger vid handen att huset är värt 11–13 miljoner kronor. Det är alltså möjligt för Svensk Biblioteksförering att vid en försäljning åtminstone få tillbaka de pengar man en gång köpte fastigheten för.

– Vi tänker inte sälja till vilket pris som helst. Det ska bli ett bra avslut på det här. För att sälja fastigheten och hyra någon annanstans måste vi känna att det blir bättre lösningar än de vi har idag. Dagens beslut handlar om att sätta igång de här processerna, säger Britta Lejon.

På frågan om styrelsen var enig i dessa beslut svarar Britta Lejon:

– Vi hade ingen omröstning – så pass eniga var vi. Vi har diskuterat och resonerat oss fram till de här besluten och till vår hjälp har vi haft ett omfattande underlag. Till syvende och sist handlar det hela ändå om frågan: Vad är viktigast att prioritera? Och då har vi kommit fram till att det är verksamheten framför fastighetsförvaltning.

HENRIETTE ZORN

Immigrantinstitutet nedläggningshotat

Immigrantinstitutet (Immi) blir utan det ekonomiska stöd som det förväntat sig från Kulturrådet. Man ville ha 1,7 miljoner men får 200 000 kronor.

– Vi anser att Kulturrådet inte har behandlat alla sökande rättvist, säger institutets grundare Miguel Benito.

IMMIGRANTINSTITUTET I Borås kommer att begära omprövning av Kulturrådets beslut att enbart ge 200 000 kronor i bidrag till institutionen. Immigrantinstitutet hade sökt 1,7 miljoner kronor. Kulturrådet har fördelat sammanlagt 3,7 miljoner kronor till sju mångkulturella organisationer – pengar som ska användas till att främja den etniska och kulturella mångfalden. Bland annat har Kurdiska biblioteket fått en miljon kronor.

Orsaken till att Immigrantinstitutet sökte en sådan stor summa var att det ville ha kompensation för förra årets minskade bidrag. Den begärda summan är ändå liten om man jämför med vad likvärdiga svenska institutioner får, menar Miguel Benito.

– Anslaget för t ex Svenska barnboksinstitutet och Arbetarrörelsens arkiv ligger på åtskilliga miljoner per år, säger han.

Behandlingen av ansökningarna från de nedläggningshotade föreningarna, Immi och Grekiskt kulturcentrum, har dröjt eftersom Kulturrådet krävt in kompletterande uppgifter från tre externa bedömare innan man velat fatta beslut. Av Immis ansökan framgår att institutet inte planerat för någon aktivitet i år eftersom det saknats ekonomiska förutsättningar för verksamheten. Det är inte enbart staten som minskat bidraget till Immi. Västra Götalandsregionen stöder inte verksamheten och Borås kulturnämnd ger enbart 95 000 kronor i projektbidrag.

– Det är ju inte lätt att planera någon verksamhet om man saknar ekonomiska medel, konstaterar Miguel Benito.

Kulturrådet konstaterar även att institutets verksamhet är begränsad vad gäller öppettider, utställningsverksamhet och övriga aktiviteter. Det bestrider Miguel Benito.

– Vi har öppet 10–17 på vardagarna och under helger har vi öppet efter behov. Det är ju mer än vad de flesta folkbibliotek har.

I beslutet konstateras att staten inte vill stödja en verksamhet som inte har en stark lokal förankring. Miguel Benito är mest kritisk till att Kulturrådet i beslutet skriver att Immi kan använda bidraget ”till att hitta nya finansierare alternativt avveckla verksamheten”.

– Det här visar bara att det är kulturalfabeter som styr. Staten kan tvinga oss att stänga om vi vore skuldsatta. Men den kan inte tvinga en förening att avveckla sin verksamhet, säger Miguel Benito som kommer att begära omprövning av beslutet, som enligt honom, har fattats på felaktiga grunder.

– Vi kommer att kämpa vidare i alla instanser för att få rätt i denna fråga. Vi kommer inte att avveckla vår verksamhet.

Immi håller till i Borås i ett stort hus som institutet äger och som värderats till cirka tio miljoner kronor. På frågan om institutet kan tänka sig att sälja huset svarar Miguel Benito tvärt nej.

Enligt Kulturrådets handläggare Heidi Pikkarainen har ärendet skötts helt enligt rutinerna.

ÅSA EKSTRÖM

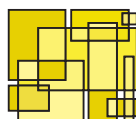
Fler böcker till barnen!

Vi finansierar.

Anslagen krymper, kostnaderna ökar och nyinköpen hotas. Känner du igen dig? Visst, det är tuffa tider för svenska folkbibliotek – och allra tuffast för de mindre. Men hopplöst? Nej, inte alls.

Vårt väl beprövade datasystem Mikromarc kan sänka bibliotekets systemkostnad med upp till 75 procent. Folkbibliotek som redan bytt onödigt höga systemkostnader till ökat utrymme för bokinköp finns bland annat i Motala, Boxholm, Lomma, Vingåker, Vansbro och Timrå.

Ring 0470-532 530 så berättar vi hur ditt bibliotek får råd till fler bokinköp.

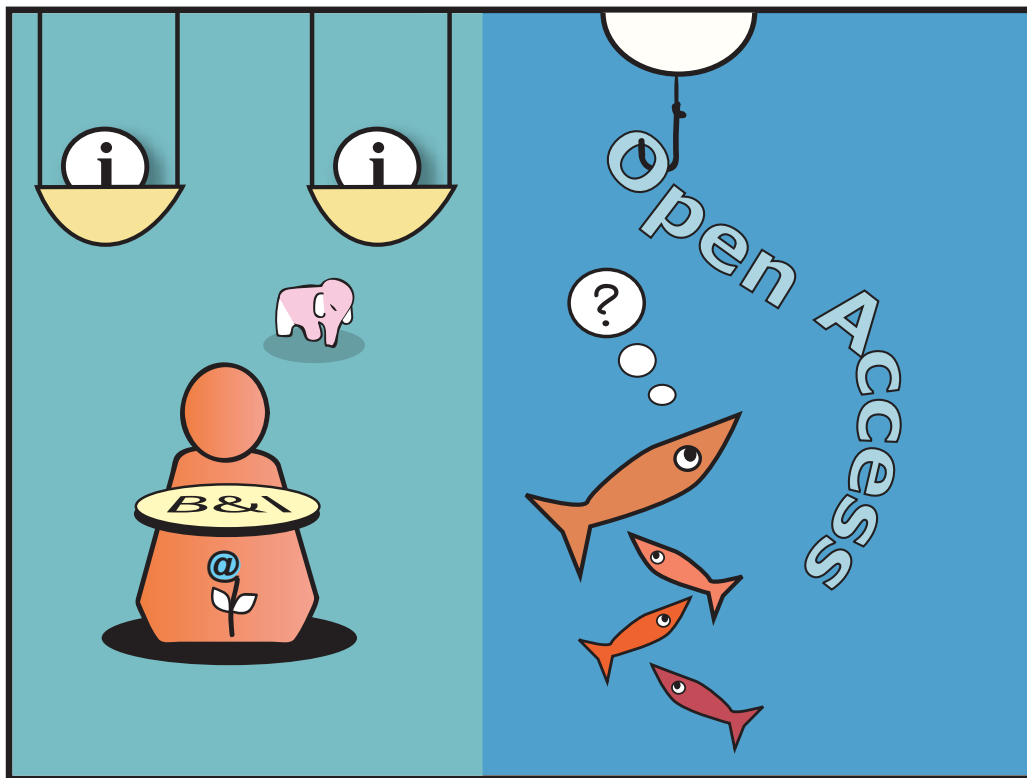

Bibliotekscentrum

Honnörsgatan 24 ■ 352 36 Växjö ■ Tel 0470-532 530 ■ www.bibliotekscentrum.se

Bibliotekarie, informationsspecialist eller informationsarkitekt?

I stort sett är man nöjd men det finns ett osäkerhetsmoment: hur kommer studenterna att reagera? En del av svaret kommer man att ha efter den 15 april som är sista anmälningdagen för kurser och program som börjar i höst. Det handlar om utbildningarna i Biblioteks- och informationsvetenskap som från hösten 2007 rymmer en del förändringar som ett led i anpassningen till Bolognastrukturen.

IBORÅS STARTAR I höst fyra nya utbildningsprogram inom ramen för Biblioteks- och informationsvetenskap. Tre av utbildningarna ges på kandidatnivå (180 p) och en på avancerad nivå: ett masterprogram i biblioteks- och informationsvetenskap (120 p) som bl a kräver en kandidatexamen eller motsvarande i bagaget.

– Den är ganska lik den utbildning som finns idag med den skillnaden att den lyfts upp till masternivå, säger Anders Stenström, biträdande prefekt vid Borås högskola.

De tre utbildningarna på kandidatnivå går under namnen Bibliotekarie (180 p), Informationsspecialist (180 p) och Informationsarkitekt (180 p). Det är inte så lätt att bli klok på vad som skiljer dessa utbildningar åt. Vad gör t ex en informationsarkitekt?

– Man jobbar, enkelt uttryckt, med strukturering av informationsmiljöer, säger Anders Stenström och tillägger att utbildningen till informationsarkitekt är ett samarbete

mellan Institutionen för Biblioteks- och informationsvetenskap/Bibliotekshögskolan och Institutionen för data- och affärsvetenskap.

– I USA är begreppet Informationsarkitekt relativt etablerat, det har startats alltför utbildningar men även som profession är det etablerat. I Sverige börjar det komma mer och mer, det finns en del som idag kallar sig informationsarkitekter. Man jobbar med att t ex strukturera informationsflöden på en enskild webbplats men det kan också handla om att strukturera informationsflöden i en hel organisation. I mångt och mycket bygger det egentligen vidare på det som tidigare traditionellt har rymts inom ramen för bibliotekarieprofessionen, säger Anders Stenström.

För den som vid det här laget har hunnit haka upp sig på att de traditionella högskolepoängen för t ex en fullföljd kandidatexamen inte ser ut som de brukar så är det också en del av anpassningen till Bolognastrukturen

och det nya högskolesystemet som träder i kraft den 1 juli i år. Från höstterminen 2007 omfattar ett helt års studier på universitet och högskola 60 högskolepoäng – inte som tidigare 40 poäng. En veckas studier ger alltså 1,5 poäng istället för som tidigare 1 poäng.

Utbildningen i Uppsala behåller den profil som den tidigare haft och ger ett program med tre inriktningar: Arkivvetenskap, Biblioteks- och informationsvetenskap samt Musei- och kulturvetenskap (ABM). Dock har man lyft utbildningen till avancerad nivå, alltså till ett Masterprogram på 120 p.

– Jag är nöjd, jag tror att det kommer att fungera bra. Det enda som är pirrigt är hur studenterna kommer att reagera, säger Kerstin Rydbeck, prefekt och ansvarig för B&I vid Uppsala universitet.

Också i Lund kommer man att profilera sig mot ABM. Det nuvarande programmet och beteckningen BIVIL avvecklas och från hösten 2008 ersätts bibliotekarieutbildningen av

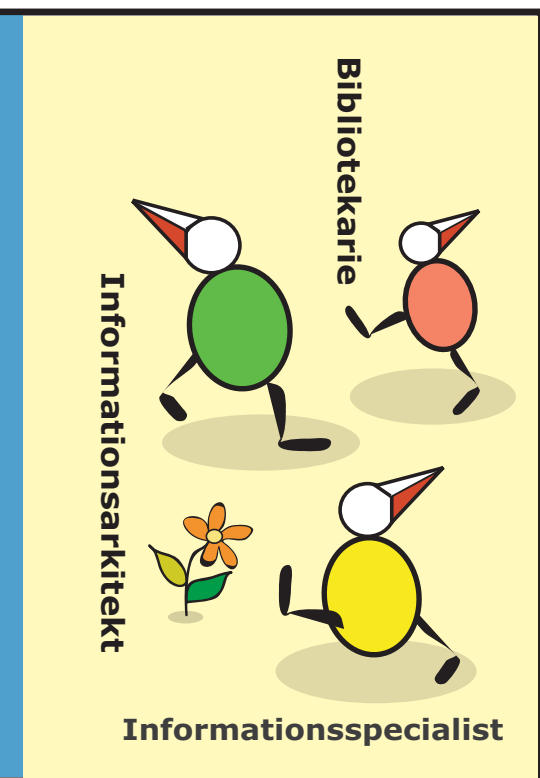

ILLUSTRATION: DAN GREIDER

en masterutbildning där arkivvetenskap, biblioteks- och informationsvetenskap och museologi integreras. Till hösten 2007 tar man således inte in några nya studenter till bibliotekarieutbildningen.

– Det beror på att vi helt enkelt inte hinner, det här är en så pass stor förändring. I och med att vi för in två nya ämnen, arkivvetenskap och museologi, måste vi också rekrytera två nya lärare, säger Birgitta Olander, avdelningsföreståndare för B&I i Lund.

Det som kommer redan i höst är däremot en introduktionskurs i arkivvetenskap och museologi på vardera 15 p, dvs motsvarande en halv termins studier. Även våren 2007 kommer man att ge fortbildningskurser. Trots att man i Lund inte hunnit ”anpassa” utbildningen till hösten är Birgitta Olander nöjd med utvecklingen.

– Ja, jag tror att det är en riktig satsning vi gör med den här breddningen. Men en stor osäkerhet är att vi inte vet hur efterfrågan

blir eftersom söktrycket minskar – inte bara i Lund utan överallt.

I Växjö hade man tidigare ett magisterprogram i biblioteks- och informationsvetenskap. Från hösten kommer man att enbart erbjuda utbildningen på grundnivå (180 p). Även här talar man om tidsbrist.

– Vi tar ett uppehåll tills vidare beträffande en avancerad nivå, vi hinner för närvarande inte med. Därmed inte sagt att vi återkommer med en masternivå i framtiden. Man kan tänka sig kombinationer i andra ämnen och med samarbetspartners, säger Håkan Sterner, programansvarig för B&I i Växjö.

I Umeå har man valt ytterligare en variant. Där kommer man i höst att ge ett kandidatprogram på tre terminer (90 p) och ett master-/magisterprogram på två terminer (60 p).

– Vi ville behålla magisternivån för dem som vill fördjupa sig med en starkare forskningsanknytning och mot organisation och ledarskap. För dem som väljer att gå både kandidat- och masterprogrammet omfattar B&I-studierna fem terminer istället för det nuvarande magisterprogrammets fyra terminer liksom de planerade masterutbildningarna i Lund och Uppsala gör, säger Olle Persson, prefekt för bland annat B&I i Umeå.

Förvirrat? Ja, det är väl det minsta man kan säga. De utbildningsansvariga på respektive orter är positiva eller åtminstone försiktigt positiva.

– Tidigare har ju utbildningen, trots olika inriktningar, varit väldigt homogen. Nu blir det olika lösningar på olika håll och de bibliotekarier som avslutar sina studier kommer att ha väldigt olika utbildningar. Det är en situation som vi inte riktigt kan överblicka konsekvenserna av, säger Birgitta Olander.

– I upplägget närmar sig nu B&I mer och mer alla andra utbildningar som finns. Det finns ju olika nivåer på ekonomer, jurister, ingenjörer etc. Det har nästan varit lite unikt att utbildningen, trots att den har getts på så många olika ställen, ändå har varit så likartad, menar Anders Stenström.

Han tror mycket på den breddning som Borås gör genom de nya utbildningarna till informationsspecialist och informationsar-

kitekt och som t ex blivit en stor framgång i Danmark. Där sugs närmare 40 % av dem som tar examen upp av det privata näringslivet. Det kommer inte att ske i Sverige över en natt men där finns framtiden, tror Anders Stenström.

Vid Borås högskola har man gjort undersökningar som visar att det fortfarande rör sig om 10–15 % av B&I-studenterna som i dagsläget försvinner till någon form av privat finansierad verksamhet eller intresseorganisation. Majoriteten som gått utbildningen hamnar i det offentliga, på statlig eller kommunal nivå, och där är arbetsmarknaden osäker idag.

– Samtidigt vet man att med den informationsexplosion som har varit och som inte har mattats av så kommer våra studenter kompetenser att vara efterfrågade. Men många som efterfrågar tänker inte på att det är en bibliotekarie som man borde anställa. Genom att bredda tror vi att vi kan skapa bättre förutsättningar för en bredare arbetsmarknad som kan komma alla till gagn, säger Anders Stenström.

HENRIETTE ZORN

ETT NYTT HÖGSKOLESYSTEM DEN 1 JULI 2007

Högskoleutbildningen delas in i tre nivåer: grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå.

Med grundnivå menas de tre första årens studier.

Avancerad nivå innebär högst två års studier och bygger på kunskaper från grundnivån.

Forskarnivå bygger på kunskaper från avancerad nivå och omfattar fyra års studier.

Varje kursplan kopplas till en av ovanstående tre nivåer och varje examen kopplas till en av dessa nivåer och får ett exakt antal högskolepoäng. Alla kursplaner och utbildningsplaner skrivs om.

Ett nytt poängsystem införs. Ett läsårs heltidsstudier räknas som 60 högskolepoäng (en veckas studier = 1,5 högskolepoäng). Fram till 1 juli 2007 är summan 40 poäng per läsår.

Det finns tre övergripande mål med det nya högskolesystemet:

Att främja rörlighet

Att främja anställningsbarhet

Att främja Europas konkurrens- och attraktionskraft som utbildningskontinent.

Ett splittrat och otydligt forskningsfält

I slutet av 2006 kom den första avhandlingen i biblioteks- och informationsvetenskap vid Umeå universitet. Den är skriven av Fredrik Åström och handlar om den internationella B&I-forskningens ställning.

FREDRIK ÅSTRÖM menar i sin avhandling *The Social and Intellectual Development of Library and Information Science*, Umeå 2006, att det är viktigt att blicka bakåt för att förstå B&I-forskningens ställning idag. B&I-vetenskapen växte fram som ett svar på praktikernas behov av en teoretisk grund för sitt arbete. Den nära kopplingen till praktiken märks fortfarande, bland annat i val av forskningsfrågor. Det är också tydligt att praktikerna är en viktig målgrupp. Ämnet har till exempel i mindre utsträckning än andra discipliner utvecklat en egen teoretisk terminologi och i stället prioriterat begripplighet.

Att B&I-vetenskapen inte har uppstått som en självständig akademisk disciplin märks också på andra sätt. Andra ämnen – som datavetenskap eller vetenskapsforskning – har haft stor betydelse för ämnets teoretiska utveckling. B&I-forskningen har inte heller någon självklar organisatorisk eller vetenskaplig tillhörighet utan kan tillhöra olika fakulteter. Dessutom beskriver Åström B&I-institutionerna som i hög grad oberoende av varandra. Lokala förhållanden blir därför viktiga för vilken forskning som bedrivs.

Situationen för B&I-vetenskapen är på flera sätt problematisk enligt författaren. Området har fortfarande en otydlig position inom forskarsamhället och svaga band med

den akademiska världen. Det har varit särskilt svårt för den humanistiskt inriktade B&I-forskningen att etablera sig medan det har gått lättare för den mer kvantifierande informationsvetenskapen.

Forskningsfältet präglas av en mångfald forskningsfrågor, perspektiv och organisatoriska lösningar vilket lätt leder till splittring. Åström ger bilden av en vetenskap med svag självförståelse, en bristande kollektiv identitet och ett otydligt ansikte utåt. Ämnet vet inte ens riktigt vad det ska kalla sig – ska det heta biblioteks- och informationsvetenskap eller något annat? Enligt Åström finns det mer än 700 definitioner av termen informationsvetenskap.

Otydligheten har lett till att ämnet har utsatts för "konkurrens" från andra vetenskaper. Till exempel har psykologin intresserat sig för kunskapsorganisering och datavetenskapen har delvis tagit över system- och algoritmfrågor. En anledning till intrången kan vara bristen på en gemensam teoretisk plattform och en icke specialiserad terminologi, som gjort det lätt för andra att ta sig in på området. Som ett undantag nämner Åström informetrin (en breddning av bibliometri och som bl a också inbegriper studier av muntliga källor), som med sin mer formaliserade terminologi och metodologi haft lättare att värja sig mot konkurrens.

Karakteristiken av B&I är inte ny utan har sett likadan ut under lång tid. Men hur har man då försökt hantera detta under senare år? Bland dagens utvecklingstendenser ser Åström en homogenisering och integration, alltså att olika delområden rör sig mot varandra och att olika aspekter av frågorna samlas under ett paraply. Forskningen har med andra ord koordinerats tydligare gentemot övergripande mål inom fältet. En annan ten-

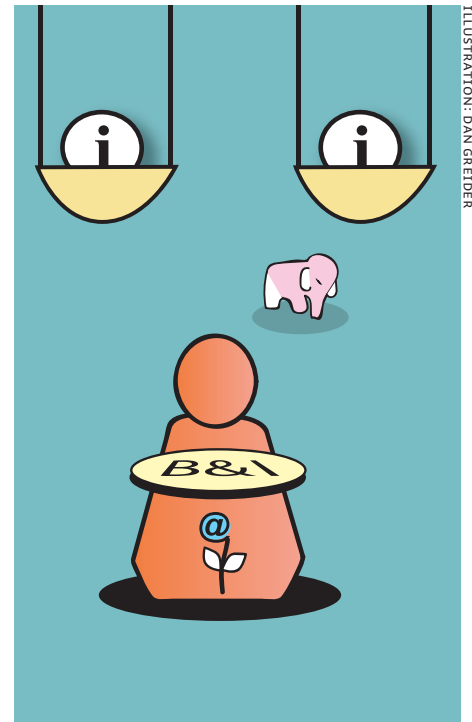

ILLUSTRATION: DAN GREIDER

dens är ett förstärkt samarbete med andra forskningsområden. Till exempel är det numera vanligt att man skapar "informations-skolor" där man samlar olika aspekter av frågorna. För det tredje pekar Åström på ökad formalisering och specialisering av språk och arbetsprocesser och då särskilt inom IR (Information Retrieval), informationssökning, informetri och kunskapsorganisering.

Det finns tendenser till att B&I-vetenskapen börjar accepteras mer inom universiteten. Åström kopplar det särskilt till utvecklingen av ett fåtal starka forskningsmiljöer som har satsat på integration och samarbete med andra forskningsfält. Ett exempel är informetrin som därmed lyckats få bredare uppmärksamhet inom det akademiska fältet.

Som jag tolkar det menar Åström alltså att en mer tydlig och integrerad B&I-forskning i större utsträckning än hittills skulle kunna vinna acceptans och bättre kunna profilera

Digital BiblioteksGUIDE

WAGNER

www.wagnerform.se

sig och värja sig mot intrång. En möjlig strategi för B&I-forskningen kan därför vara att även i fortsättningen satsa på starka ämnesområden och forskningsmiljöer för att ytterligare stärka ämnets position. Likaså skulle man kunna utöka sina samarbeten med andra vetenskapliga aktörer. Övriga forskningsområden skulle antingen tvingas till allianser eller försvinna.

Författaren anser dock att det även i fortsättningen kommer att finnas behov av många olika forskningsinriktningar, inte minst med tanke på närheten till praktiker. En mindre splittrad B&I-vetenskap skulle leda till en större acceptans inom akademien men å andra sidan hota anknytningen till praktiker och dessa är trots allt den viktigaste målgruppen. Så länge ämnet är nära knutet till praktiken och motiveras av tillämpbarhet kommer det att finnas behov av att analysera en mängd sociala, kulturella, organisatoriska och informationsrelaterade processer med hjälp av många olika perspektiv och metoder, menar Åström. Han pekar också på att det finns andra fördelar med bredd och självständighet, nämligen att ett stort organisatoriskt och vetenskapligt oberoende ger större möjligheter till innovativ forskning.

Om B&I vill fortsätta att ha en nära relation till praktiker och samtidigt ytterligare närma sig forskarsamhället verkar det alltså – enligt mitt förmenande – som att en viktig uppgift blir att tydligare visa vad man är bäst på, vad man gör bättre än andra discipliner samt att tydligare betona att bredden är en styrka.

ANNA KÅRING WAGMAN

Handledsgare/utredare Svensk Biblioteks förening

**Har den ständigt ökade mängden informationskällor
multiplicerat er arbetsbörda?**

EBSCO kan hjälpa er!

EBSCO erbjuder enkel och effektiv hantering av prenumerationer – från beställning till förnyelse, samt registrerings- och aktiveringsproceduren däremellan. Vi tar hand om alla dina beställningar oavsett format och tillhandahåller samlingsfakturer specificerade på titelnivå, och erbjuder flertalet värdefulla statistikrapporter.

Vår väl beprövade service sparar både personalens tid och organisationens pengar genom att eliminera behovet att kommunicera med åtskilliga förlag!

Med vår expertis kan vi hjälpa er.
Kontakta er lokala EBSCO-representant idag:
Anna Lundén; tel: 073-663 02 41
e-post: alunden@ebSCO.com

www.ebSCO.com

EBSCO
INFORMATION SERVICES

Forskarna googlar sig fram

FOTO: ÅSA ENSTRÖM

Forskarna vill klara sig själva i biblioteket. Man tar hellre hjälp av kollegor än utnyttjar bibliotekets resurser.

Bibliotekarierna ryser när forskarna planlöst googlar sig fram i sitt sökande efter information. Frågan är bara om det är så fel? – Släpp biblioteksfokus och sätt er in i användarnas situation, säger Lotta Haglund på Karolinska institutets bibliotek.

Unga forskares behov av informations-sökning och IT-stöd – det är titeln på en studie som gjorts av biblioteken vid Karolinska Institutet (KIB), Stockholms universitet och Kungliga Tekniska högskolan. Syftet med forskningen har varit att ta fram mer information om forskarnas verklighet och behov för att kunna underlätta för dem i deras vardag. Åtta forskare av båda könen har deltagit i undersökningen. Liksom tidigare studier visar resultaten att forskarna vill klara sig själva och att de hellre tar hjälp av kollegor än av biblioteket. Sökmotorn Google är förstahandsvalet när man söker efter vetenskaplig information. Studien visar även att bibliotekets webbplats sällan används av forskarna och att det saknas en aktiv och fungerande relation till biblioteket överhuvudtaget. Forskarna besöker biblioteket men man frågar sällan om hjälp. Dessutom erbjuder biblioteken ofta pc och Internet Explorer medan forskarna allt oftare använder handdatorer, Mac-datorer och webbläsaren Firefox. Forskarna säger sig inte behöva kurser i informationssökning samtidigt som de avstår från att skaffa material som inte finns tillgängligt i elektronisk form.

Slutsatsen är att när forskarna söker information betar de sig *inte* som bibliotekarierna vill att de ska göra. Alltför sällan använder forskarna de avancerade sökmeter som finns. Frågan är väl bara om det är bibliotekarierna som ska ha tolkningsföreträde? Det gamla talesättet "Bibliotekarier älskar att söka, vi andra att finna" dyker upp i bakvudet. Det står klart att biblioteket inte längre är den viktigaste och största informationsleverantören för forskarna. Och den enda ak-

tören som kan bryta det här mönstret är biblioteken själva. Här kanske krävs en attitydförändring och att man kanske söker nya samarbetsformer med t ex Google.

– Det är fullt möjligt att biblioteken kan bidra till att ge fler kvalitativa och vetenskapliga sökträffar i ett sådant samarbete. Det är bara vi själva som bromsar den utvecklingen genom att envisas med att prioritera annat, menar Lotta Haglund på KIB.

Det kan också vara så att bibliotekarierna behöver förbättra sina Googlekunskaper. Biblioteken kan även utveckla och förbättra metoder som griper in i forskarnas verksamhet, t ex publicering på webben. Många forskare efterlyser ett större stöd i samband med att de skriver artiklar för internationella vetenskapliga tidskrifter. De vill bland annat ha hjälp med att omvandla referenser från ett system till ett annat samt korrekturläsning

av det engelska fackspråket. Det kanske också är så att behovet av kommunikation och marknadsföring är större än man anat.

– Jag upphör aldrig att förvånas över okunskapen om biblioteket och vår kompetens. Så jag tror att man aldrig får sluta satsa på information om oss och vår kompetens, säger Lotta Haglund.

Då borde det väl också vara bra att biblioteken satsar på sin egen webbsida?

– För studenterna är det bra men forskarna använder den sällan som sagt var, konstaterar hon.

Ett konkret resultat av undersökningen är att Karolinska Institutets bibliotek nu inlett ett samarbete med två institutioner för att ta fram konkreta åtgärder som ska förbättra biblioteksservicen till forskarna.

ÅSA EKSTRÖM

Positiv trend

ANTALET TIMMAR SOM studenter undervisas i tex informationssökning vid forskningsbiblioteken har stadigt ökat sedan 2002. Åren 2002–2005 ökade antalet formell lärarledd undervisning med knappt 13 %. Under samma period ökade också antalet studenter som deltog i formell lärarledd undervisning med drygt 17 %.

Siffrorna bygger på Kungl. biblioteket och SCB:s statistik *Forskningsbiblioteken* för åren 2002–2005 som Svensk Biblioteksförning sammanställt. Om det ena hänger ihop med det andra, dvs fler studenter gör att antalet timmar undervisning också ökar eller om ökningen tyder på att allt fler får upp ögonen för den resurs som bibliotekens tjänster är, därom förtäljer inte historien. Men trenden är hur som helst positiv.

HZ

	Antal tim lärarledd undervisn.	Antal delt.
2002	19 500	101 800
2003	20 300	106 900
2004	21 200	113 600
2005	22 000	119 500

Just nu i Sveriges största bokhandel!

Erbjudande till bibliotek under april: www.bokus.com/april

Nessers senaste Barbarotti-deckare

Plastad och
klar för
168kr

Ange kampanjkoden pk26 i kassan.

5 goda skäl att välja Bokus:

1) Sveriges största sortiment med 3,5 miljoner titlar

Från bästsäljare till den lokala hembygdsföreningens alster.

2) Förbeställning av nya svenska titlar

Beställ nu så skickar dem så fort de kommer ut!

3) Den bästa servicen

Vi har nyligen utsetts till Sveriges bästa e-handelssite och lovordats för vår goda kundservice. Testa oss så förstår du varför.

4) Valfri utrustning

Utrusta dina böcker så som du vill ha dem för just ditt bibliotek.

5) Dubbelt så mycket böcker för pengarna

Upp till 50% lägre priser jämfört med den vanliga bokhandeln.

bokus.com

Dubbelt så mycket böcker för pengarna

Ödmjuk ekonom leder KIB

CHRISTER BJÖRKLUND

Ålder: 43 år

Bor: i Täby

Familj: gift med Cecilia, har två tonårspojkar

Senast lästa bok: Bound East for Cardiff (I tjocka på Atlanten) av Eugene O'Neill

Gör på fritiden: paddlar kajak, lyssnar på musik, diverse motionsaktiviteter

Hans tidigare arbetsplatser har varit Sveriges Riksbank, Internationella Valutafonden och Nordiska Investeringsbanken i Helsingfors. Han är inte bibliotekarie, inte medicinare och inte forskare men sedan årsskiftet är Christer Björklund ny chef för Karolinska Institutets Universitetsbibliotek.

PLATSEN ÄR FLEMINGSBERG, Hud-dinge, söder om Stockholm. En gång i tiden en halvtråkig förort som kände sig tvingad att byta namn för att fly från sitt dåliga rykte. Nu en stoltare plats, som åter vågar kalla sig Flemingsberg, och som inrymmer ett universitet, en högskola, ett universitetssjukhus, ett antal forskningscentra, tusentals studenter och många forskare. Och så två stora nybyggda bibliotek förstås – Karolinska Institutets och Södertörns högskolas.

Jag är här för en intervju med Christer Björklund, den nye överbibliotekarien för Karolinska Institutets Universitetsbibliotek (KIB).

– Nej, nej, jag är inte alls överbibliotekarie utan bibliotekschef, och det är inte bara en lek med ord. Jag är ju inte bibliotekarie och därmed ännu mindre överbibliotekarie. Bibliotekschef är ett bättre ord även om jag är medveten om att den gamla titeln har sina fördelar som "dörröppnare" i en akademisk miljö.

Uttalandet känns typiskt för Christer Björklund som ser ödmjukt på uppgiften att leda ett stort forskningsbibliotek. Han återkommer flera gånger under intervjun till att det är medarbetarna som kan sakfrågorna och att det han själv bidrar med är ledarskapet och det strategiska perspektivet. Han använder ofta ord som organisationskultur, arbetsklimate och liknande.

Christer Björklunds bakgrund är intressant. Han är inte bibliotekarie, inte heller medicinare eller forskare. Istället är han ekonom och har arbetat på ställen som Sveriges

Riksbank, Internationella Valutafonden och Nordiska Investeringsbanken i Helsingfors. En rätt ovanlig bibliotekschef, alltså.

Finns det några skillnader mellan bankväsendet och ett bibliotek?

– Ja, det gör det, på gott och ont, säger Christer Björklund.

– Styrmedlen här är annorlunda, kanske lite otidigare. Det finns ju inga kvartalsrapporter som styr. Finansieringen av ett universitet är mer komplex och svåröverskådlig. Men jag vill försöka ta med mig en del av det som är bra, exempelvis genom att låta budget och verksamhetsmål samspela på ett "tajtare" sätt.

Var det någonting som gjorde dig överraskad?

– Ja, att jag inte blivit besviken på den kreativa miljön som utlovades när jag sökte jobbet. Kanske också bredden i verksamheten. Jag hade nog, som många människor har, en ganska smal bild av vad ett bibliotek gör, men vi är väldigt mycket bredare.

Hur kom det sig att du sökte jobbet?

– Jag befann mig väl i en fas i livet när jag började leta efter öppningar och nya utmaningar. Så jag såg annonsen om ett "kreativt chefsjobb" på K1, och eftersom den var så apptitligt formulerad, läste jag vidare. Det kändes tydligt att det inte var en person med biblioteksbakgrund man sökte, istället värderades ledaregenskaperna. Så tio minuter senare ringde jag den dåvarande chefen Per Olsson, och vårt samtal gjorde mig ännu mer intresserad. Sedan var processen igång.

FOTO: JAKOB HARNESK

– Jag befann mig väl i en fas i livet när jag började leta efter öppningar och nya utmaningar, kommenterar Christer Björklund anledningen till att han sökte jobbet som ny chef på KIB efter Per Olsson.

Hur ser du på KIB som organisation?

– Den är kreativ, framtids- och förändringsinriktad. Det finns en osedvanligt god samarbetskultur som genomsyrar det mesta. Sedan finns på K1 den akademiska traditionen och kulturen med sin mix av konservatism och kreativitet, men ändå med hög takhöjd.

Vad riktar KIB in sig på just nu?

– Vi försöker utgå från våra olika kundgrupper, exempelvis studenter, forskare och lärare. De har inte samma behov av våra tjänster, särskilt inte av det fysiska biblioteksrummet. Vi måste ta reda på i detalj hur dessa behov ser ut och hur de skiljer sig åt. När vår verksamhet matchar behoven, då uppfyller vi vår uppgift på universitetet.

Hur gör ni för att ta reda på behoven?

– Jag tror man får gå till väga på olika sätt, men jag tror inte på enkäter. En metod vi använder är att vi sitter med hos forskargrupper, "skuggar dem" och ser hur de arbetar och vilka problem de har när det gäller informa-

Minsta motståndets lag

HUR SÖKER ANVÄNDARNA i de digitala bibliotekskatalogerna? Kungl. bibliotekets Eva Abrahamsson och Ingrid Berg har gjort en analys av hur katalogerna används. Med anledning av Katalogutredningen har behovet av en användarundersökning av Libris aktualiserats. Den har inte gjorts men däremot har KB sammanställt resultat från utländska användarundersökningar och sett över Bibliotekshögskolans webbplats och Institutionen för ABM vid Uppsala universitet.

Studien bekräftar tidigare resultat och slutsatserna borde få varje databasleverantör och varje bibliotek som funderar på att utveckla sina bibliotekskataloger att åtminstone stanna upp en liten stund... Onlinekatalogerna liknar fortfarande mest de gamla kortkatalogerna – med lite förbättrad funktionalitet. De är utformade för bibliotekarier som vet hur en katalog är uppbyggd, hur man söker i den och vad just deras katalog innehåller. Katalogerna är ju inte standardiserade utan har olika funktioner och gränssnitt. Enligt forskarna misslyckas 25 % av sökningarna på titel/författare och 50 % av sökningarna på ämnesord. Sökbeteendet grundas på minsta möjliga ansträngning. Hellre lättillgänglig information än korrekt om användarna själva får bestämma. Användarna tittar bara på de 35 första sökträffarna och de tror att man söker på ungefär samma sätt i OPAC-katalogerna som i Google eller Yahoo. Därför förväntar man sig också att resultatet presenteras på samma sätt, att det sker en stavningskontroll, tips om "liknande sidor" etc.

ÅE

tion. Biblioteket måste komma ut ännu mera till sina användare, och det här är ett sätt.

Christer Björklund använder konsekvent ordet "kund" men betonar att det inte är i en "köp-och-sälj"-betydelse. Han ser biblioteket som en stödverksamhet till universitetets kärnverksamhet och betonar hur viktigt det är att hela tiden vara lyhörd för vad moderorganisationen vill och behöver.

– Att vi är kundorienterade är en avgörande framgångsfaktor, menar Christer Björklund.

Men han medger samtidigt att visst är det lättare för ett bibliotek som KIB att ha en sådan inställning, jämfört med andra bibliotek som kanske har ett kulturarv att vårda eller har otydligare kundgrupper.

KIB befinner sig dels i Solna, dels i Hudinge. Man har valt att låta större delen av personalen tjänstgöra på båda ställena, även om det kostar.

– Visst lägger vi mycket resurser på resandet mellan våra två enheter. Men det ger vinst för organisationen och för klimatet, och vi motverkar eventuella "vi-och-dom"-tankar, berättar Christer Björklund.

parter. Det finns ju stora fördelar med konsortier men samtidigt är det två krafter som drar åt olika håll. Den ena drar åt centralisering och stordrift, tillsammans kan man skapa sig en starkare förhandlingsposition. Den andra kraften drar åt att man bör sträva efter att vara specifik, att ligga så nära kundernas behov som möjligt. Man får försöka hitta en balans här.

I likhet med många andra universitets- och högskolebibliotek har KIB:s verksamhet vuxit ut ur de traditionella ramarna. Bildbyrå, Mediabyrå, Student-IT, Lärar-IT är några exempel på funktioner inom KIB.

Finns det en fara med det, finns det en risk att man tar på sig så många nya verksamheter att man inte längre är ett bibliotek?

– Jomen, vi **är** ett bibliotek, understryker Christer Björklund.

– Men det måste hänga ihop, det måste finnas en logik. Vi har exempelvis mycket kontakter med studenterna, och ur ett studentperspektiv är det då logiskt att det är vi som ger datasupport till studenter.

JAKOB HARNESK

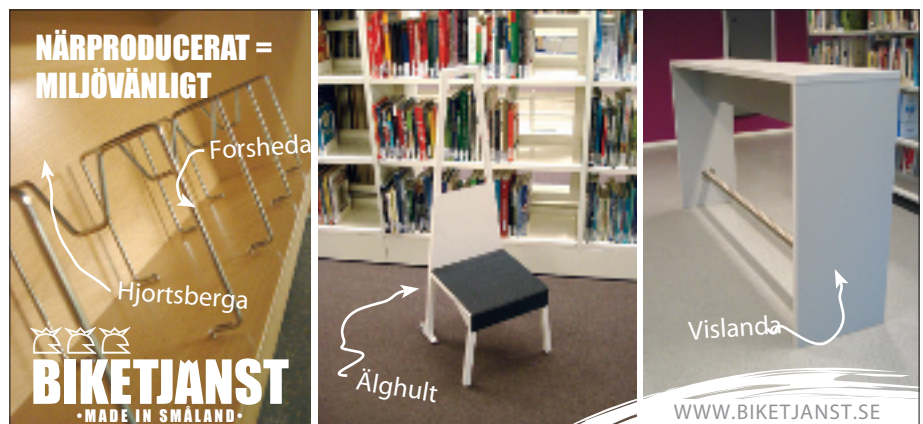
bibliotekskonsult och skribent i BBL

Hur ser då Christer Björklund på Open Access-frågan?

– Open Access är lite av ett rörligt mål. Ur ett biblioteksperspektiv är det förstås aptitligt att saker och ting blir gratis, men så enkelt är det inte. Ibland flyttar man bara en kostnad från A till B. Det är viktigt att se publiceringsverksamheten och tillgången till media utifrån hela universitetets synvinkel. Diskussionerna i biblioteksvärlden får inte begränsa sig till biblioteken utan vi måste se helheten.

Tror du att universitetsbibliotek som KIB kommer att fortsätta satsa på inköp av stora paket med e-tidskrifter, s k Big Deals?

– Det är svårt att säga. När Big Deal-avtalen tecknades var det säkert en bra affär för båda

Bibliotekarien som intervjuare

Om de speciella problem som kan uppstå vid referensarbete på högskolebibliotek handlar en magisteruppsats av Hanna Voog och Fredrik Eriksson. Men varför är referensarbetet så speciellt just vid högskolebiblioteken? Annina Rabe har läst uppsatsen och pratat med Hanna Voog.

OAVSETT VILKEN TYP av bibliotek man arbetar på, kan man nog vara ense om att referenssituationen är biblioteksarbetets kanske viktigaste kärna.

Mötet med låntagaren, inringningen av frågeställningen tills man till sist hittar det som söks – den dialogen är en stor del av vad biblioteksväsendets uppgift handlar om.

Men referensarbetet har olika förutsättningar beroende på vilken typ av bibliotek som får frågan. Om de speciella problem som kan uppstå vid referensarbete på högskolebibliotek handlar en magisteruppsats av Hanna Voog och Fredrik Eriksson vid institutionen för Biblioteks- och informationsvetenskap på Lunds universitet. Uppsatsen heter *Referenstaktiker – högskolebibliotekariers sätt att överbrygga kommunikativa gap*.

– Vi hade identifierat en brist på begrepp för att definiera de olika sätten man närmar sig referenssituationen, säger Hanna Voog, som nu jobbar på Statsvetenskapliga institutionens bibliotek vid Lunds universitet.

Uppsatsförfattarna ville undersöka de strategier som högskolebibliotekarier använder för att kunna bemöta de speciella förutsättningar och ofta mycket specialiserade frågor som de konfronteras med.

På vilket sätt är då referensarbetet speciellt för just högskolebibliotekarier?

– Referensarbetet är förstås speciellt för alla sorters bibliotekarier men högskolebibliotekarien har hela tiden den underliggande pressen på sig att göra studenterna informationskompetenta, att utbilda studenterna. Det påverkar referenssamtalet, säger Hanna Voog.

En annan sak som skiljer referensarbetet på högskolebibliotek från det på andra bibliotek är att låntagaren oftare är betydligt mer kunnig i ämnet än bibliotekarien.

– Det är en viktig infallsvinkel, och en faktisk realitet på högskolebiblioteken. De flesta bibliotekarier är inte lika ämneskompetenta som studenterna. Bibliotekariernas ämneskompetens kretsar mer kring vad studenterna skall läsa till de olika kurserna. Å andra sidan är bibliotekarien mer informationskompetent. Den fråga vi ville ställa var hur bibliotekarien kan använda sin egen speciella kunskap för att nå fram till användaren.

Hanna Voog och Fredrik Eriksson har in-

tervjuat sju yrkesverksamma högskolebibliotekarier och identifierat ett antal olika strategier de använder sig av för att luska fram vad det är studenten söker.

– Vi ville använda oss av ett empiriskt material, och lade stort fokus på hur de tänkte och kände. Det hade aldrig gått att få fram om de bara hade fått fylla i ett formulär, tror Hanna Voog.

Intervjuobjekten fick textfrågor om hur de såg på sin uppgift i referenssituationen, vilken typ av frågor de fick av användarna och vilken grad av kunskapsnivå användarna förväntar sig att bibliotekarien har. Vidare fick de frågor om studenternas ämneskunskap i förhållande till sin egen, och hur de tacklade situationer då frågeställningen är abstrakt och deras egen kunskap var mindre än studentens.

Ytterligare en viktig fråga gällde om bibliotekarierna ofta funderar över sin roll i referensarbetet.

– Vi blev positivt överraskade av att de vi

– Vi hoppas att yrkesverksamma bibliotekarier kan använda uppsatsen som underlag till självreflektion kring det egna arbetet, säger Fredrik Eriksson och Hanna Voog.

Het diskussion om Open Access på hög europeisk nivå

talade med var väldigt medvetna om hur de agerade, och att de reflekterade mycket kring sitt arbete. Det fanns inget slentriantänkande, som vi kanske trott.

Av de olika strategierna som användes var det några som var mycket frekvent förekommande, andra mer sällsynta.

– Det var ingen av de intervjuade som bara hade en taktik hela tiden utan de flesta använde sig av olika metoder. Men överlag kan man säga att intervjutekniken återkom hela tiden. Att bibliotekarien främst agerar utfrågare, och skapar dialog med öppna frågor. Samtalet kom efter ett tag. De olika strategierna har också en tendens att gå in i varandra, säger Hanna Voog.

Hon tycker att ett av de viktigaste resultaten med uppsatsen är ordet ”referenstaktiker”, att man från och med nu kan sätta ord på en hittills relativt tyst kunskap.

– Vi hoppas att yrkesverksamma bibliotekarier kan använda den som underlag till självreflektion kring det egna arbetet. Och blivande bibliotekarier kan få en tydlig beskrivning av vad som kan vara problematiskt i en referenssituation.

Själv har Hanna Voog haft stor nytta av uppsatsämnet i sitt eget jobb som högskolebibliotekarie.

– Jag har höjt min egen medvetandegrad och det är i hög grad kopplat till vår undersökning. Vi har varit ute och föreläst en del och märker att det finns ett stort intresse för de här frågorna. Högskolebibliotekariens situation skiljer sig så mycket från folkbibliotekariens i det att man hela tiden har ett pedagogiskt ansvar gentemot användaren. Det kommer att bli ännu mer så i samband med Bologna-processen, där det finns uttalade direktiv om det.

ANNINA RABE

Uppsatsen kan laddas ned på: <http://search.lu.se/search/lundsuniversitet/?i=sv&q=Referenstaktiker&btnSearch=S%F6k>

I mitten av februari i år bjöd EU-kommissionen in till en konferens i Bryssel som handlade om frågor som vetenskaplig publicering i den europeiska forskningsvärlden, Open Access och bevarandefrågor.

Jan Hagerlid och Kari Stange besökte konferensen.

UNDER DE SENASTE åren har det förts en allt intensivare diskussion på europeisk nivå om utvecklingen av det vetenskapliga publiceringssystemet. Efter Berlin-deklarationen 2003 har allt fler organisationer inom forskning och högre utbildning ställt sig bakom kraven på Open Access (OA) – uttytt som fri tillgång till vetenskaplig information på Internet.

EU-kommissionen gick 2006 in i diskussionen med en ambitiös forskarrapport om utvecklingen av publiceringsmarknaden: *Study on the economic and technical evolution of the scientific publication markets in Europe*. Rapportens viktigaste förslag är att man ska garantera publik tillgång till resultaten från publikt finansierad forskning genom depotering i öppna arkiv inom en begränsad tid efter publiceringen. Detta ska omedelbart gälla den forskning som EU själv finansierar. Därutöver ska man resonera med medlemsländerna och med forsknings- och högskoleorganisationer hur sådana policybeslut och öppna arkiv kan implementeras. I samband med publiceringen av rapporten inbjöds till en öppen diskussion. Flertalet kommentarer var positiva till kravet på publik tillgång medan förslagen var betydligt mer tveksamma.

I december 2006 publicerades tydliga ställningstaganden till förmån för publik tillgång från två mycket tunga instanser inom EU:s forskningsorganisation: European Research Council (ERC) och European Research Advisory Board (EURAB). ERC är EU-kommissionens nya och prestigetunga satsning på grundforskning. Budgeten är på 7510 miljoner euro 2007–2013, vilket utgör cirka 15 procent av EU:s hela FoU-anslag. ERC tillstyrkte kravet på publik tillgång till forsk-

ningsresultat genom öppna arkiv, helst inom sex månader efter publicering. Till forskningsresultat räknades för övrigt både publikationer, data och primärmaterial. Ett ännu tydligare ställningstagande kom från EURAB. Detta är ett organ med högt meriterade företrädare för både publikt och privat finansierad forskning som tillsatts av EU för att ge råd angående forskningspolicy. EURAB rekommenderade i sin rapport att kommissionen skulle ställa krav på publik tillgång för all forskning finansierad inom EU:s 7:e ramprogram inom högst sex månader efter publicering. Man föreslog dock att en sådan policy kunde införas stegvis med början i den forskning som finansieras av ERC.

Ytterligare stöd för EU-rapportens förslag kom sedan genom ett uppdrag: *Petition for guaranteed public access to publicly-funded research results* som publicerades på Internet den 17 januari 2007. Initiativtagarna var högskolemyndigheterna JISC i Storbritannien, SURF i Nederländerna, den tyska forskningsmyndigheten DFG, det danska elektroniska forskningsbiblioteket DEFF och SPARC Europe. Uppdraget gav stöd till EU-rapportens rekommendationer och uppmanade specifikt EU att anta förslaget om publik tillgång. Petitionen överlämnades till EU:s kommissionär Jannez Potočnik den 15 februari. Den hade då undertecknats av över 20 000 signatärer och ett stort antal tunga forsknings- och högskoleorganisationer. Bland svenska undertecknare fanns Kungl. Vetenskapsakademien, Vetenskapsrådet, SUHF, Kungl. Vitterhetsakademien, ett antal universitet samt Kungl. biblioteket och Svensk Biblioteksförning.

Förväntningarna var därför högt upptrisade när EU-kommissionen gick ut med en öppen inbjudan till två dagars diskussion

Bildmontage från konferensen i Bryssel, t v Jan Hagerlid, Kungl. biblioteket, Avdelningen för Nationell samverkan.

kring den vetenskapliga publiceringsmarknaden i Europa. Konferensen, *Scientific Publishing in the European Research Area: Access, Dissemination and Preservation in the Digital Age*, hölls i mitten av februari i Bryssel och samlade omkring 500 deltagare från olika branscher som förlag, lärda sällskap, forskningsfinansiärer, forskare och biblioteksföreträdare.

Konferensen öppnades av Janez Potočnik, EU-kommissionär för Vetenskap och forskning. Han presenterade huvudinnehållet i det länge väntade policydokument som kommissionen antagit alldeles innan konferensen: *Communication from the Commission to the European Parliament, The Council and the European Economic and Social Committee – on scientific information in the digital age: access, dissemination and preservation*. Konferensen avslutades av Viviane Reding, EU-kommissionär för utbildning, information och media. Båda tryckte på att förändringar är oundvikliga och att EU är berett att stödja nya initiativ, om än med en viss försiktighet. Man inser att det finns motsättningar och vill få med sig alla parter i en förändring.

Janez Potočnik:

– New technologies offer new opportunities. The scientific publishing system has already adapted, with publishers moving towards the online availability of the majority of scientific journals. But today's conference is not about previous adaptations, but future ones.

Viviane Reding:

– The key question in all this seems to be: how to combine a rapid and wide dissemination of validated results with a fair remuneration for those who make investments to make the system work?

– As usual, the devil is in the detail. What is a fair remuneration and what is an embargo period that makes a fair remuneration possible? There is a need for a continued and constructive debate on these issues. ... We

think that, in principle, results of publicly funded research should be accessible to all after a certain period.

Vad hade då kommissionen konkret att komma med? EU kommer att stödja utvecklingen av en digital infrastruktur för vetenskaplig information, särskilt sammankopplingen av öppna digitala arkiv, med 50 miljoner euro under 2007–2008. Man betonar starkt vikten av att lösa frågan om långsiktig tillgång till digital information

och ska stödja forskning och samarbete kring detta med 25 miljoner euro under 2007–2008. Kostnader för publicering, inklusive avgifter för OA-publicering, kommer att räknas som giltiga kostnader i de forskningsprojekt EU stöder. Inom vissa program, t ex ERC, ska man utfärda specifika riktlinjer för publicering av artiklar i öppna arkiv efter en embargo-period. Detta ska ske på en sektoriell bas som tar hänsyn till skillnader mellan ämnen.

Konferensen hade i övrigt ett fullmatat program, här ska bara några inslag nämnas.

I den första sessionen fokuserades på forskningsfinansiärernas roll. Robert Kiley från Wellcome Trust redovisade argument och positiva erfarenheter av deras policy, med tydliga krav på tillgängliggörande. Jerry Sheehan från National Institute of Health (NIH) konstaterade att deras nuvarande policy med icke förpliktande rekommendationer inneburit att en mindre del av resultaten från NIH-finansierad forskning funnit vägen till öppna arkiv. Ralf Schimmer från Max Planck Gesellschaft (MPG) beskrev det målmedvetna arbetet med Open Access inom denna jättelika tyska forskningsorganisation. MPG ger ut en serie Open Access-tidskrifter, har ett stort öppet artikelarkiv, och håller på att utarbeta en policy med obligatorisk deponering av artiklar.

I nästa session kom forskningsinstitutionerna till tals. CERN:s generaldirektör Robert Aymar presenterade det aktuella initiativet *Sponsoring Consortium for Open Access Publishing in Physics (SCOAP³)*. Komplexiteten kring forskningsdata lyftes fram; det är inte bara artiklar det handlar om. Hur bevara och tillgängliggöra (rå)data för annan användning? Martin Hoffmann från Fraunhofer SCAI talade om den spännande utvecklingen inom "data mining", där man utvinner ny kunskap genom digital analys av enorma mängder forskningspublikationer. Detta förutsätter dock att publikationerna är digi-

tala och öppna för de analysverktyg som forskarna använder.

I en tredje session var det förlagens tur. I samband med konferensen publicerades *Brussels declaration on STM publishing* som skrivits under av ett antal förlag. Deras budskap är att det nuvarande systemet fungerar väl och att detta system kan äventyras om artiklar görs tillgängliga i öppna arkiv utan tillräckligt långa embargo-perioder. Liknande synpunkter framfördes under konferensen av Nick Fowler, Elsevier's Director of Strategy. Han argumenterade för att det nuvarande systemet redan är kostnadseffektivt och ifrågasatte OA-alternativens möjligheter att förbättra marknaden. BioMed Central's budskap var emellertid att deras erfarenheter är ett bevis på att OA som publiceringsmodell fungerar.

Sammanfattningsvis kan man säga att blandningen av deltagare på konferensen var värdefull. Representanter från tunga intressenter med olika uppdrag och utgångspunkter bidrog till en välkommen bredd på perspektiven. Förespråkarna för Open Access verkade ha initiativet och kunde visa upp ett brett stöd från det europeiska forsknings-samhället. Samtidigt saknas en ekonomisk modell för hur ett helt OA-baserat publiceringssystem skulle kunna fungera, och det konstaterades att vi vet för lite om de totala kostnaderna för vetenskaplig publicering. Nyttänkande från förlagshåll lyste med sin frånvaro. Förlagsrepresentanterna vid konferensen fick påminnas om sin uppgift; att tillhandahålla en service för vetenskapssamhället. Det finns tydliga signaler om behov av ändringar kring äganderätten till artiklarna och förlagen gör klokt i att försöka anpassa sig till framtidens publiceringsmönster. Klart är att frågan om framtiden för det vetenskapliga publiceringssystemet nu verkar finnas på EU-kommissionens dagordning. Det blir spännande och viktigt att följa den fortsatta diskussionen i Europaparlamentet och i Ministerrådet kring kommissionens förslag.

JAN HAGERLID och KARI STANGE

Kungl. biblioteket,
Avdelningen för Nationell samverkan

Länkar till alla uppgifter i artikeln finns samlade i nyhetsbrevet SPARC Open Access Newsletter, March 2007, se <http://www.earlham.edu/~peters/fos/newsletter/03-02-07.htm>

Varför väljer inte forskare Open Access?

Två studenter vid Lunds universitet har i en magisteruppsats undersökt forskarnas syn på Open Access. Anna Kåring Wagman har läst uppsatsen.

DE VETENSKAPLIGA tidskrifterna är ett stort problem för forskningsbiblioteken eftersom prenumerationerna har blivit så dyra. Ett sätt att förändra situationen är arbetet med Open Access, alltså att göra kvalitetsgranskade vetenskapliga resultat fritt tillgängliga på Internet. Processen har kommit ganska långt: tekniken existerar, det finns särskilda Open Access-tidskrifter och viktiga aktörer har tagit ställning för utvecklingen.

Mycket har alltså hänt, men det finns hinder som man måste ta sig förbi för att utvecklingen ska kunna rulla på. Ett avgörande hinder är tex forskarna själva. De väljer fortfarande att skicka sina artiklar till traditionella tidskrifter. Frågan är varför forskarna inte anammar utvecklingen när Open Access skulle medföra flera förbättringar även för dem: de skulle kunna presentera sina resultat snabbare, nå större målgrupper och citeras oftare.

Ebba Ruhe och Anneli Åström undersöker just den frågan i sin magisteruppsats *Prestige, karriär och Open Access: forskares syn på publicering i vetenskapliga tidskrifter* (Biblioteks- och informationsvetenskap, Lunds universitet, 2006). De menar att man måste tränga in i forskarnas arbetssituation och sociala ordning för att förstå varför de väljer som de gör. "För den som inte är insatt i hur fältet fungerar kanske de åtråvärda vinsterna eller de noggranna investeringar som görs överhuvudtaget inte är synliga, än mindre verkar vara värda någon möda" skriver Ruhe och Åström.

Till exempel måste man ta reda på vad som motiverar forskarna. Det är inte ekonomisk vinning eftersom de sällan får betalt för det de gör. I stället strävar de efter prestige, erkännande från andra forskare och möjligheter till meritering. Och detta uppnår de genom att medverka i vissa tidskrifter. Gemen- samt för dessa är att de är etablerade sedan

länge. Det finns därmed ett inbyggt motstånd mot förändring eftersom en ny tidskrift inte kan ersätta en etablerad annat än på lång sikt – kanske flera decennier.

För att fördjupa sin förståelse genomförde Ruhe och Åström intervjuer med ett antal forskare i biomedicin vid Lunds universitet. Lunds universitet har gått ut med ett direktiv där man rekommenderar sina forskare att i första hand publicera sig i fritt tillgängliga tidskrifter alternativt att publicera resultaten på ett annat ställe än i en tidskrift, exempelvis på institutionens hemsida. Forskarna i Lund borde alltså vara väl insatta i frågan och i hög grad ha anammat utvecklingen.

Ruhe och Åström fann dock att flera av forskarna var okunniga om Open Access och universitetsledningens direktiv. De som hade hört talas om Open Access var generellt positiva till det som samhällsfråga, men ovilliga eller ointresserade av att själva välja öppna tidskrifter. Någon var till och med positivt inställd till öppna tidskrifter och kände till Lunds universitets policy men ansåg att det inte angick honom. Forskarnas motivering till att välja bort Open Access-tidskrifter var att dessa inte gav lika mycket status eller meriter. Det gamla systemet upplevdes som mer förutsägbart och forskarna var inte beredda att ta några risker. De såg inte heller några större problem med det etablerade tidskriftssystemet: de ansåg sig nå ut till relevanta målgrupper och hade inget intresse av att vända sig till den breda allmänheten.

Utifrån sina resultat har Ruhe och Åström en pessimistisk syn på utvecklingen. De menar att hela meriteringssystemet skulle behöva förändras för att forskarna oftare skulle välja öppna tidskrifter. Och det tar lång tid och är svårt, särskilt för dem som står utanför forskarsamhället. Författarna påpekar också att forskarna ingår i ett globalt nätverk – att försöka påverka tidskriftssystemet lokalt (till exempel direktiv eller att biblioteken

säger upp prenumerationer) leder bara till att forskarna hindras från att kommunicera med sina kolleger vilket försvagar universitetets konkurrenskraft.

Författarna är också tveksamma till Open Access-tidskrifter som sådana. Dessa drivs ofta utan vinstkrav och bygger till stor del på ideellt arbete vilket är riskabelt på lång sikt. Dessutom är det inte säkert att ett system med öppna tidskrifter skulle ge biblioteken mer pengar. Om prenumerationerna försvinner är det troligt att man löser finansieringsproblemet genom att lägga över kostnaderna för publicering på forskarna och deras institutioner. Risken är då att institutionerna inte tycker sig ha råd med lika stora anslag till biblioteken när bibliotekens kostnader sjunker, samtidigt som institutionernas kostnader ökar.

Det alternativ som Ruhe och Åström pekar på som mer realistiskt är självarkivering eller parallell publicering, alltså att tidskriftssystemet bevaras men att en fritt tillgänglig kopia läggs ut på nätet.

Meriteringsordningen bibehålls samtidigt som alla kan ta del av resultaten och biblioteken slipper höga prenumerationenkostnader.

Ruhe & Åström har lyckats fånga varför Open Access-processen tycks ha stannat upp nu när den kommit dithän att det handlar om enskilda forskares val av publiceringsform. De har visat att lösningar som konstrueras utifrån, utan insyn i och förståelse för forskarnas syn, kommer att misslyckas. Ruhe och Åström må själva vara negativa. Men samtidigt som de pekar på problemen ger de viktiga ledtrådar till hur de kan lösas. Och kanske kan man våga vara lite mer optimistisk både med tanke på uppsatsens bidrag till frågans lösning och med tanke på att det är svårt att se hur det gamla systemet med alla dess nackdelar skulle kunna överleva i längden.

ANNA KÅRING WAGMAN

Handläggare/utredare Svensk Biblioteksforening

Läs gärna hela uppsatsen på www.uppsatser.se/uppsats_a/a7e3b5846d.php

För mångfald i kamp mot tiden

Det europeiska digitala biblioteket börjar ta form. Redan finns ett förslag till prototyp på Internet. Stefan Andersson har träffat Jean-Noël Jeanneney, franska nationalbibliotekets ordförande, som drivit frågan.

PROTOTYPEN TILL portalen har utvecklats av Frankrikes nationalbibliotek, som varit projektets egentliga initiativtagare.

Det började med att Google i slutet av år 2004 offentliggjorde sina planer på att låta digitalisera 15 miljoner böcker från fem av den anglosaxiska världens största och mest prestigefyllda bibliotek. Närmare bestämt skulle det vara böcker från New York Public Library samt från biblioteken vid Stanfords, Michigans, Harvards och Oxfords universitet.

Det franska nationalbibliotekets ordförande, Jean-Noël Jeanneney, reagerade mot dessa planer och skrev en debattartikel i dagstidningen Le Monde.

Jeanneney hade flera argument mot det till synes sympatiska projektet som ju skulle göra enorma mängder vetande tillgängligt för hela världen – och dessutom gratis.

Bland annat skulle det, enligt Jeanneney, mer bli frågan om ett boklager än ett virtuellt bibliotek. I Google är inte informationen ordnad efter medvetna principer såsom i ett bibliotek. Sökresultaten i Google presenteras enligt principer som inte är helt kända för allmänheten. Och när allt kommer omkring är ju inte Google något annat än ett kommersiellt företag som kan ha intresse av att vinna ökad legitimitet genom att tillhandahålla ett kulturellt innehåll.

Dessutom reagerade Jean-Noël Jeanneney också mot det ensidiga urvalet av engelskspråkiga bibliotek. Han skrev:

”Vad blir konsekvensen? Jo, en förkrossande dominans av ett amerikanskt perspektiv i kommande generationers definition av världen.”

Jeanneneyns artikel var en appell för skapandet av ett europeiskt digitalt bibliotek. Denna appell fick sin fortsättning i en petition som undertecknades av cheferna för 23 europeiska nationalbibliotek.

Strax därefter begärde sex stater att EU skulle ta initiativ till skapandet av ett europeiskt digitalt bibliotek. Dessa stater var Frankrike, Tyskland, Spanien, Italien, Ungern och Polen.

Sedan dröjde det bara någon månad innan EU-kommissionen officiellt lanserade projektet ”i2010”. Det betydde att en idé som länge hade legat och grott inom EU-administrationen, äntligen var på väg att ta konkret form.

I november 2005 beslutade EU:s kulturministrar – enhälligt – att ställa sig bakom projektet. I mars 2006 utfärdades kommissionen riktlinjer för förverkligandet.

Biblioteksbladet har tidigare redogjort för dessa riktlinjer (nummer 9:2006). De innebär i korthet följande:

- Samordningen sköts av Conference of European National Libraries (CENL), som är en sammanslutning bestående av cheferna för Europas nationalbibliotek.
- Infrastrukturen bygger vidare på den grund som redan existerar i form av The European Library – en service on-line som ger tillgång till 19 europeiska nationalbiblioteks kataloger och även till digitaliserat material hos dessa bibliotek.
- EU-kommissionen ger bidrag till tekniska forskningsprojekt som syftar till att underlätta förverkligandet av det europeiska digitala biblioteket. Däremot kommer kommissionen inte att ge bidrag till digitaliseringen av bibliotekens boksamlingar. Det får respektive stater själva bekosta.

Kommissionen har satt som målsättning att det Europeiska digitala biblioteket ska innehålla sex miljoner böcker år 2010. Men det finns inga garantier för att det målet nås. Allt hänger på de enskilda staternas engagemang.

Eftersom det lite grand handlar om en kapplöpning mot tiden har Frankrike beslutat

FOTO: DAVID CARR

– Varför ska Internetanvändarna enbart vara hänvisade till en sökmotor som nästan har monopol och som språkligt, kulturellt och ekonomiskt, obestridligen representerar en annan modell än den europeiska, frågar sig det franska nationalbibliotekets ordförande, Jean-Noël Jeanneney.

tat att gå i bräsch för projektet. Under de närmaste åren kommer nationalbiblioteket att förfoga över ett årligt anslag på tio miljoner euro avsett för digitalisering och för andra åtgärder som syftar till att påskynda tillkomsten av det Europeiska digitala biblioteket.

Redan i juli 2005 tillsatte Frankrikes president Jacques Chirac en kommitté med uppdrag att föreslå tekniska lösningar på problem förknippade med att skapa ett virtuellt bibliotek som ger tillgång till ”hela Europas kollektiva minne”.

I januari 2006 framlade kommittén sina slutsatser. Sedan dess har Frankrikes nationalbibliotek (BNF) bland annat tecknat avtal med det nationella telekombolaget France Telecom. Avtalet handlar om att utveckla ny teknik som gör de digitaliserade samlingarna tillgängliga på ett enkelt men ändå professionellt sätt.

Dessutom har BNF också låtit utreda vad det kostar att digitalisera 200 000 böcker om året. Det har då visat sig att det numera finns maskiner som kan digitalisera i industriell

skala, utan att skada böckerna och till förhållandevis låg kostnad.

Men BNF har inte bara sysslat med att utreda. BNF har också dragit igång ett ambitiöst digitaliseringsprogram.

Redan idag har BNF ett stort virtuellt bibliotek vid namn Gallica och som innehåller 80 000 digitaliserade böcker. Detta bibliotek har cirka en miljon besökare per månad!

Nackdelen med Gallica är att böckerna är digitaliserade i bildformat. Det är en teknik, som mer eller mindre kommit ur bruk. I dag digitaliserar man som regel i textformat vilket till exempel ger möjlighet att leta i texten med hjälp av sökord.

Men nu ska böckerna i Gallica överföras till textformat. Dessutom ska Gallica utökas i snabb takt. Från och med 2007 räknar BNF med att digitalisera 120 000 till 150 000 böcker om året.

Utöver detta har Frankrikes nationalbibliotek också lagt ned ett stort arbete på att ta fram ett förslag till en portal för det Europeiska digitala biblioteket. Denna portal har fått namnet Europeana och finns numera tillgänglig på Internet under adressen <http://maquette.bnf.fr/labs/scenario/Europeana/rechercher.htm>

Det bör påpekas att det som för närvarande finns på Internet är en demonstration av ett förslag till en prototyp. Inom kort, är det sagt, kommer denna prototyp att bli operationell och alltså hänvisa till digitaliserat material. Då får portalen förmodligen en annan adress än den nuvarande. (portalens hittas numera på <http://www.theeuropeanlibrary.org/portal/index.html> men åtkomst får man bara med vissa webbläsare).

Men än så länge är funktionerna begränsade och portalen ger bara tillgång till digitaliserade böcker från nationalbiblioteken i Frankrike, Portugal och Ungern.

Men fullt utbyggt ska det genom denna portal vara möjligt att söka på alla EU:s språk och utifrån många kriterier, till exempel historiska tidpunkter och geografiska platser. Jean-Noël Jeanneney säger:

– Det är ytterst denna portal som kommer att skilja Europeiska digitala biblioteket från Googles ”boklager”.

Jag träffar honom för en intervju och undrar om man inte skulle kunna misstänka att Frankrikes engagemang i denna fråga utgör en del av en politik som handlar om att främja det franska språkets ställning i en värld där den internationella kommunikationen alltmer baseras på engelskan.

– Vårt engagemang är rotat i en djupare övertygelse som handlar om att främja kulturell mångfald. Jag anser att det bör finnas fle-

ra möjligheter att via Internet få tillgång till det europeiska kulturarvet. Varför ska Internetanvändarna enbart vara hänvisade till en sökmotor som nästan har monopol och som språkligt, kulturellt och ekonomiskt obestridligen representerar en annan modell än den europeiska? säger Jean-Noël Jeanneney.

– Den europeiska dimensionen, som vi har uppmuntrat alltifrån början, är förenad med en berikande språklig mångfald. Vad projektet handlar om är att åstadkomma denna mångfald genom att låta det bli möjligt att söka dokument på samtliga europeiska språk, vilket innebär en komplicerad, men fascinerande utmaning.

Skulle ni önska att EU-kommissionen tog ett större ansvar för projektets förverkligande?

– Kommissionen, med vilken vi har ett nära samarbete, är beslutsamt engagerad i projektet, både genom kommissionären Viviane Redings agerande och genom finansieringen av två program som syftar till att stödja forskning kring den tekniska utvecklingen.

– Kommissionen uppmuntrar också till samarbete mellan det offentliga och det privata när det gäller att genomföra digitaliseringen eftersom kommissionen inte själv vill finansiera denna. Dessvärre visar erfarenheten att tillkomsten av ett sådant samarbete föregås av långa och svåra förhandlingar, vilket beror på att nationalbiblioteken och dess privata partners inte alltid har förenliga intressen.

– Vi skulle önska mer av offentliga investeringar – i synnerhet från EU – så att det på kort och medellång sikt blir möjligt att genomföra digitaliseringsprogram i den omfattning som krävs för att ge projektet dess trovärdighet, dess vidd och till sist dess nytta.

Handlar det om en kapplöpning mot tiden där det gäller att inte Google får alltför stort försprång?

– Medan européerna organiserar sig, avancerar Google framåt i sin ambition att ”organisera världens information” – vilket för övrigt sker med metoder som är föga transparenta.

– Det är därför som européerna, utan att dröja, måste dra igång massiva digitaliseringsprogram. Varje försening minskar våra chanser till offentliga och privata bidrag. När de potentiella bidragsgivarna bedömer att

det redan finns tillräckligt med digitaliserat material på nätet, då är det för sent. Men ännu är utgången öppen och därför får vi inte förlora någon tid.

– För vår del, på BNF, avancerar vi framåt med stor målmedvetenhet och under total öppenhet gentemot våra europeiska partners i denna gemensamma sak.

STEFAN ANDERSSON
frilansjournalist, Paris

DETTA HAR HÄNT:

December 2004:

Google offentliggör sina planer på att digitalisera 15 miljoner böcker från engelskspråkiga bibliotek. Dessa böcker ska sedan bli tillgängliga på Internet.

Januari 2005:

Franska nationalbibliotekets ordförande Jean-Noël Jeanneney skriver en debattartikel i Le Monde, där han varnar för konsekvenserna av Googles projekt. Rubrik: Google utmanar Europa.

April 2005:

Som reaktion på en petition undertecknad av 23 nationalbibliotek, begär sex länder (Frankrike, Tyskland, Spanien, Italien, Ungern och Polen) att EU tar initiativ till skapandet av ett europeiskt digitalt bibliotek.

Juli 2005:

Frankrikes president Jacques Chirac låter tillsätta en kommitté med uppgift att upprätta förslag till hur det europeiska digitala biblioteket konkret bör utformas och hur Frankrike ska kunna bidra till att förverkliga projektet. Kulturministern leder kommittén tillsammans med Jean-Noël Jeanneney.

September 2005:

EU-kommissionen lanserar projektet ”i2010” och lämnar ut det på öppen remiss.

November 2005:

EU:s kulturministrar ställer sig enhälligt bakom projektet ”i2010”.

Mars 2006:

EU-kommissionen utfärdar riktlinjer för arbetet med att förverkliga det europeiska digitala biblioteket.

December 2006:

Franska nationalbiblioteket presenterar ett förslag till portal för det europeiska digitala biblioteket. Denna blir tillgänglig på Internet under namnet ”Europeana”.

IT och design utvecklar biblioteksmiljön

En cylinder som visualiserar hur mycket som är utlånat i varje stund. Ett lånekort i form av ett mjukdjur som måste matas med böcker. Eller en skattjakt som leder barnen genom biblioteket. Det blev några av resultaten när studenterna i interaktionsdesign fick arbeta på temat bibliotek.

– VI VILLE GÖRA biblioteket mer spännande för barn, säger Daniel Leinerud, student på IT-universitetet i Göteborg och deltagare i gruppen som skapade Exploration game, en sorts skattjakt bland bibliotekshyllorna.

Han förklarar hur spelet är tänkt: Vid ingången till biblioteket kan barnen hämta upp Ilar, ett litet djur som fungerar som en guide. Tack vare att Ilar har en RFID-läsare i sig kan han leta upp ledtrådar som finns gömda i böcker, cd-skivor eller spel. När han kommer i närheten av en ledtråd bankar hjärtat, och kommer han riktigt nära börjar ögonen lysa röda. Då kan barnet få ett meddelande uppläst, till exempel i stil med ”Denna författare har även skrivit en bok om en björn, leta upp den” och fortsätta jakten.

– Målet är att barnen ska få upp ögonen för böcker och andra medier som de annars inte tänkt på, säger Daniel Leinerud.

Eva Eriksson, kursansvarig för en av delkurserna på mastersutbildningarna i interaktionsdesign och intelligent systems design, utsåg höstens tema för projektarbetet. Att det blev just bibliotek har att göra med hennes egna kunskaper på området. Hon har tidigare arbetat i ett projekt i Århus som syftar just till att utveckla biblioteken med hjälp av IT. Hon tycker också att biblioteksmiljön lämpar sig väldigt bra för att låta teknik och design mötas. Mycket av utbudet är mer eller

Alla vill klappa lånekortshunden. Ju fler böcker barnen lånar och ju mer avancerade de är desto bättre mår hunden.

mindre dolt och går att framhäva på olika sätt. Samtidigt finns en hel del teknik som kan göras mer lockande och användarvänlig.

– Många tänker på datorn som den traditionellt ser ut – med en skärm och en mus. Vi inom interaktionsdesign ser på den som att den kan sitta inuti vad som helst.

En idé som vill göra bibliotekskatalogen mer lättillgänglig är det interaktiva inspirationsbordet. Genom att lägga en bok man tycker om på bordet visar bildskärmen andra exempel – antingen inom samma genre, ämnesområde eller av samma författare. Mikael Bodin, en av dem som utvecklat modellen, berättar att de tänkte sig att det kan användas till exempel av studenter som letar fler böcker till en uppsats, eller av någon som är intresserad av en viss skönlitterär genre.

– Det blir lite mer fysiskt på det här sättet. Och pensionärer, för att nämna ett exempel, kan slippa knappa på datorer.

RFID-taggar förekom i många av studenternas projektarbeten. Eva Eriksson beskriver det som ett bra designmaterial som kan användas till mycket mer än att bara sortera böcker. Till fördelarna hör att de dels kan avläsas på avstånd, dels kan kopplas till vilken information som helst i en databas.

Ett av koncepten som använder RFID är lånekortsdjuret i form av en liten hund eller katt. Förutom att lånekortet får en roligare utformning ska djuret kunna skötas om. Ju fler böcker barnet lånar och ju mer avancerade de är, ju bättre mår djuret. ”Hälsotillståndet” signaleras med ljud och ljus. Djuret kan också reagera på om en bok är försenad genom att utstråla nervositet.

Tillvägagångssättet för projektarbetet var att alla först fick göra studiebesök på ett bibliotek för att inspireras och känna efter vad de tyckte behövdes. Eva Eriksson berättar att många studenter fick intrycket att bibliotek-

Gruppen i interaktionsdesign som arbetat på tema bibliotek, fr v Daniel Leinerud, Niklas Kihl, Mikael Bodin, Rebecca Nilsson, Johan Persson och Unnur Gudmundsdottir.

en var tysta, att folk inte pratar med varandra och att det finns många outnyttjade ytor.

Johan Persson och de andra i hans grupp reflekterade över varför det är så osynligt vilken nytta biblioteket gör. De böcker som hela tiden lämnar biblioteket för att bli lästa av en massa människor syns ju inte. Därför utvecklade de en cylinder i vit halvgenomskinlig plast som i varje stund ska kunna visa hur mycket som är utlånat. De utgick från entrén till Göteborgs stadsbibliotek där de tänker sig att den skulle sväva över entréhallen.

– Vi ville göra något stort, så att man förstår mängden, men ändå inte något skränigt.

Gruppens modell visar bara storleken på utlåningen, men det skulle också kunna visualisera utlåningen i relation till hela beståndet. På cylinderns yta tänker de sig att namnen på alla titlar som är utlånade ska projiceras.

– Den enda risken är väl att de populäraste titlarna kanske blir ännu mer populära då, säger Johan Persson.

När studenterna hade visning av sina produkter var ett antal bibliotekarier på plats. Enligt Eva Eriksson visade de stort intresse för flera av koncepten. Sedan dess har Stadsbiblioteket i Göteborg hört av sig för att fråga om ett mer långsiktigt samarbete, till exempel genom att studenter på utbildningen kan göra examensarbeten kopplade till biblioteket.

Eva Eriksson tycker att bibliotekarier är en väldigt tacksam målgrupp för nya idéer på området IT och design.

– Bibliotekarier vill så gärna förändra, men de har svårt att själva se vad man kan göra med tekniken. Jag upplever att de är otroligt tacksamma för minsta input. Sedan är bibliotek en plats där människor vistas och dit alla typer av människor kommer. Så det finns mycket att ta tag i.

FATIMA GRÖNBLAD, *Metra Reportage*

X-ref Bibliotekssystem

Ver 4 är .NET- och SQL-baserat
Centraldrift möjlig
Gratis Installation • Gratis Inköp
Humana underhållspriser
www.x-ref.se

www.oru.se/pi/UD

Utbildning & Demokrati

Tidskrift för didaktik och utbildningspolitik 2007

Utbildning & Demokrati
Utbildning & Demokrati
Education & Democracy
Utbildning & Demokrati
Utbildning & Demokrati
Utbildning & Demokrati

BookView

- kulturskatter på nätet

presenterar

Rara böcker vid
Umeå Universitetsbibliotek
i digital form:

<http://rara.ub.umu.se>

DEVO

Läs mer på www.devo.se

Jakten på bokomaterna

Den som vill titta närmare på bokomaterna i Gallerian i Stockholm bör ta en kompass med sig eller åtminstone en utförlig vägbeskrivning. Det är allt annat än enkelt att hitta fram till de två bokomaterna. De har placerats på väl undanskymda platser.

FOTO: ÅSA EKSTRÖM

Den charmiga placeringen av bokomaten i Gallerian.

MAN KAN UNDRAN om kulturborgarrådet och de övriga politikerna som under pompa och ståt den 14 februari invigde bokomaterna i köpcentret Gallerian är lika entusiastiska idag. Faktum är att det saknas uppgifter om var bokomaterna är placerade. Det är en stor miss. Informationstavlor, där allt annat finns placerat, är annars ett utmärkt sätt att hitta fram till det man söker.

På stadens parkeringsbolag är man nöjd med placeringen av den ena apparaten som står i parkeringshuset. Man hoppas att det är någon bilburen man som lånar en bok eller två där. Den andra bokomaten lyckades under tecknad inte ens hitta.

– Placeringen är uruselt! När vi med stor uppställning från Stockholms politiker och representanter från Gallerian ”invigde” bokomaten, stod den invid mattoget. Jag tog för givet att det var i detta område den skulle placeras, säger stadsbibliotekarien Inga Lundén.

Under de veckor som bokautomaten har stått i Gallerian har stadsbiblioteket framför allt arbetat med att få ett genombrott i skyltfrågan. Nästa steg är att träffa Gallerians ledning för att hitta en ny placering. Det är AMF Pension som äger Gallerian. Stockholms stadsbiblioteket är även villigt att betala för en bättre placering. Vad gäller utlån så lånades 65 böcker ur den ena bokomaten den första veckan och 15 ur den som står i parkeringshuset.

Bokomaten är en svensk uppfinning även om den numera också finns i bland annat Finland. Tanken är att böcker ska finnas tillgängliga för dagens stressade nutidsmännska som inte hinner slinka in på biblioteket

under vissa tider. Stockholms stadsbibliotek har även diskuterat frågan om att placera bokomater i vissa tunnelbanestationer. Transportföretaget Connex, idag Veolia Transport, drog sig tyvärr ur projektet.

Lidingö var först i landet med en bokomat, därefter har flera bibliotek följt efter (se BBL nr 7/2004 och nr 10/2005). I Täby har Inger Kellberg varit ansvarig för att plocka ihop ett utbud av böcker till en bokomat som står i shoppingmiljön i Täby centrum. Men innan den placerades ut i köpcentret, kontaktade hon affärerna.

– Det var inte några problem för affärerna med att ha en bokomat i omgivningen. Den lokala bokhandeln hade inga synpunkter och Åhléns gav klartecken med den reservationen att vi inte tillhandahåller pocketböcker i automaten, säger Inger Kellberg på Täby bibliotek.

Bokomaten är placerad i ett utrymme i närheten av toaletter och skötrum. Enligt Inger Kellberg är placeringen utmärkt eftersom det passerar mängder av folk där. Men Thomas Hallin, IT-ansvarig på biblioteket, är av en annan uppfattning.

– Vi föreslog ingången till Roslagsbanan där alla arbetspendlare passerar. Det finns väl knappast ett bättre sätt att fördriva tiden på – än att läsa en bok på tåget. Men fastighetsägaren sade nej, säger han.

Ägaren till Täby centrum är det holländska köpcentrumbolaget Rodamco som bland annat äger Stormarknad Helsingborg, Hanninge centrum, Forum Nacka, Eurostop Arlandastad m fl. Även om placeringen inte är central så har Rodamco ändå gått med på att låta bokomaten helt gratis få låna lite väggut-

rymme nära toaletterna. Och det är man tacksam för på kommunen.

– Men det hela blir lite löjligt när biblioteket frågar om lov innan man placerar ut en bokomat. I så fall måste det ju vara ett enormt hot att stadsbiblioteket ligger ett stenkast från Täby Centrum. Vi borde inte vara så ängsliga i biblioteksvärlden, säger Thomas Hallin.

Niclas Wigartz, vd på företaget Distec som säljer bokkomaterna, menar att det måste till en förändring av synen på kultur och det kommersiella.

– Ska kulturen få existera på samma villkor som allt annat, krävs det en förändring. Fastighetsägarna måste kanske inse att kulturen riktar sig till alla och inte är ett hot. De borde kanske även vara generösa nog att erbjuda några kostnadsfria ytor till maskinerna – om nu inte politikerna vaknar och pumpar in mer pengar i biblioteksverksamheten.

Niclas Wigartz är ändå hoppfull vad gäller framtiden. Nästa projekt är säsongsplacera bokomater i några kommuner i Skåne.

– Ett utmärkt sätt att ge biblioteksservice på, avslutar han

ÅSA EKSTRÖM

VÄGBESKRIVNING FÖR HUGADE

Bokomaterna i Gallerian: Ingång Hamngatan 37. Gå 50 meter på höger sida fram till en bankomatskyll och Exchange. Bokomaten ska ligga en trappa upp. Bokomaten i P-huset i Gallerian. Ingång Kungsträdgårdens Norra: Ta rulltrappan ner mittemot Axelsons SPA och Pressbyrån.

Källa: Stockholms stadsbibliotek

MEDIAMATEN®

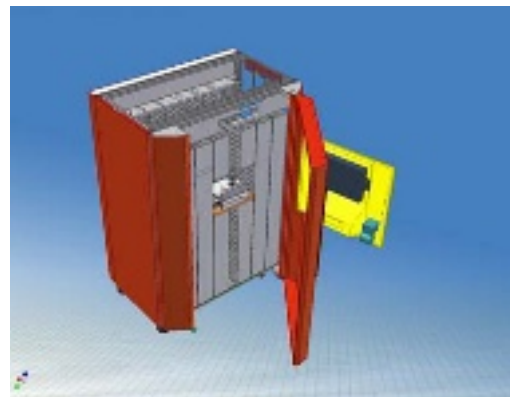
Självbetjäning för film och musik

Mediamaten är en automat som laddas med bibliotekets sortiment av film och musik (CD- och DVD-skivor). Placerad inne på biblioteket övertar automaten effektivt all hantering av film och musik inklusive lagring av media, utlåning, återlämning, uppföljning av lån samt all administration.

Mediamaten installeras normalt inne i biblioteket för att bl.a. avlasta personalen från hantering av film och musik

Modeller finns för inbyggnad genom vägg eller fristående på hjul med lagringskapacitet upp till 2700 skivor.

Mediamaten installeras enkelt genom anslutning till el och data.

Automaten står uppkopplad mot bibliotekets IT-system för uppföljning och kontroll av lån. Ev betalning för lån sker i samband med lånet direkt via lånekortet.

Mediamaten möjliggör **besparingar i verksamheten** genom att frigöra stora golvytor, eliminera stölder av media samt erbjuda möjligheter till förändringar i arbetsrutiner.

Mediamaten lagrar upp till 2700 skivor vilket frigör stora golvytor. Låntagarna väljer och lånar media ur sortimentet direkt via maskinens pekskärm.

av Tottie Lönn

STORBRITANNIEN

STRATEGISKA MÅL FÖR

VETENSKAPLIG KOMMUNIKATION

Vetenskaplig kommunikation är som bekant ett tvisteämne mellan forskare, förläggare, anslagsgivare och bibliotekarier. Hur ska man bäst tillvarata de möjligheter som tekniken ger för att ge maximal tillgång till den information som forskarvärlden skapar? I Storbritannien har man nu enats om principer och mål i ett dokument, publicerat av The Research Information Network (RIN), den 22 februari. Dokumentet, "Research and the scholarly communications process – towards strategic goals for public policy", har undertecknats av tio ledande organisationer i landet, bland dem Association of Learned and Professional Society Publishers, Consortium of Research Libraries in the British Isles, Joint Information Systems Committee, Publishers Association, Research Information Network, och Wellcome Trust. Fler lär komma till.

Texten med formulerade principer och mål kan laddas ner som pdf-fil från www.rin.ac.uk/sc-statement.

TYSKLAND

ANNA AMALIA-BIBLIOTEKET

ÅTERINVIGS I ÅR

När Anna Amalia-biblioteket i Weimar nästan brann ner till grunden i september 2004 uppmärksammades detta världen över. Biblioteket, som är från 1700-talet, ingår i Unescos världskulturarv sedan 1998. Det hade sin storhetstid under de 35 år som Johann Wolfgang von Goethe var chef där (förutom alla andra administrativa plikter han hade i Weimar). Både rokokobyggnaden och boksamlingarna har nu till stora delar restaurerats. Enligt planerna ska biblioteket återinvigas senare i år.

Vid branden totalförstördes 50 000 voly-

mer av bibliotekets ca en miljon band. Omkring 62 000 brända eller vattenskadade böcker frystorkades för senare konservering. Av dessa har 40 000 restaurerats. Det vatten som brandmännen vräkte över böckerna vid branden har inte bara varit till skada. Det spolade också bort den fördärvbringande syran från pappret i tusentals äldre böcker.

Efter branden vädjade biblioteket om hjälp. Mer än 50 000 böcker behövde ersättas, många av dem äldre sällsynta band. En sökbar databas på bibliotekets webbplats över förlorade böcker har gett en del. Den förvärvsansvariga bibliotekarien Katja Lorenz har hittills, tillsammans med sina medhjälpare, lyckats skaffa över 8 000 volymer och arbetet fortsätter men kostnaderna är höga. Hälften av förvärven har köpts och hälften har man fått som gåva. Många erbjudna titlar har man missat eftersom penningstinna samlare kunnat bjuda över.

Alla bokgåvor är inte så välkomna, det vet väl alla som sysslat med bokförvärv. "Ibland har jag en känsla av att hela Tyskland vill sända sina olästa upplagor av Goethe och Schiller till Weimar", säger bibliotekschefen Michael Knoche.

Bland gåvorna finns dock Vinzenz Briemles illustrerade reseberättelser från 1727 som idag endast finns i tio exemplar. De donerades av sonen till en amerikansk soldat som hade tagit dem med sig från Tyskland 1945 som en souvenir!

(The Economist 20/1 2007, www.anna-amalia-bibliothek.de)

USA

STOPPA STOREBROR

FBI har missbrukat lagen Patriot Act. Det framgår av den granskning som Justitiedepartementet har gjort och som offentliggjordes i mars. I ett uttalande i Washington Post har FBI-chefen tagit på sig ansvaret eftersom han inte har byggt upp något kontrollsystem

eller utbildat polisen i användningen av "National Security Letters". Flera senatorer är djupt bekymrade. Kritiken är inte nådig, och både politiker och organisationer kräver nu, liksom de tidigare har gjort, en lagändring. ALA:s ordförande Leslie Burger skriver i ett uttalande att granskningen bekräftar de återkommande farhågorna om bristen på insyn i FBI:s övervakning av oskyldiga amerikanska medborgare. Kommer invändningarna mot Patriot Act nu äntligen att tas på allvar?

(www.ala.org).

ATT SVÄRA PÅ KORANEN

Amerikanska nya kongressledamöter avlägger den ceremoniella eden genom att svära på Bibeln. När USA:s första muslimska kongressledamot, Keith Ellison från Minnesota, skulle genomgå ceremonin fick man därför bekymmer. Men det löste sig genom att man kunde använda den Koran som ägts av Thomas Jefferson. Från Library of Congress Jeffersonsamling kunde den tvådelade Koranen i engelsk översättning från 1764 bäras genom en labyrinth av underjordiska tunnlar till ceremonihallen i det närbelägna kongresshuset.

(www.ala.org)

ALLA PRESIDENTERS ARKIV

De tolv presidentbiblioteken i USA, med material som täcker tiden från Herbert Hoover fram till Bill Clinton, ska nu kunna nås online via ett enda multimediaarkiv: "Presidential Timeline of the 20th Century". Allmänheten ska här lätt kunna få tillgång till dokument, dagböcker, kartor, foton, ljud- och videoupptagningar samt lärarhandledningar för undervisning. Projektet är ett samarbete mellan presidentbiblioteken och leds av Lyndon Baines Johnson Library and Museum i Austin, Texas. Vid starten i februari fanns endast 700 dokument tillgängliga, men uppskattningsvis blir det så småningom fråga om miljontals dokument. Dessutom hoppas man att webbplatsen med tiden även ska

kunna ge tillgång till tidigare presidenters samlingar som finns i Library of Congress. (www.ala.org)

INTERNATIONELLT

SECOND LIFE – DU SKÖNA NYA VÄRLD

Bland alla experiment på Internet har framför allt parallellvärlden Second Life blivit mycket omskriven på sistone. Denna tredimensionella virtuella värld är befolkad av människofigurer "avatarer" som är användarnas alter ego i den virtuella miljön. Second Life har vuxit explosionsartat och utvecklas ständigt. Sedan starten 2003 har man nu vuxit till över fyra miljoner "invånare", enligt uppgift på den egna webbplatsen. I denna värld finns mycket av det som ingår i ett verkligt samhälle: affärer, kontor, biografer, bibliotek och ett internt penningssystem. Affärstransaktioner sker med den egna valutan Lindendollar som kan växlas till US-dollar.

Många har köpt sig en plats i Second Life för att sprida vad man kallar sitt "varumärke". Även stora och kända företag som BBC, Disney och MTV finns här, liksom många organisationer – bland dem American Library Association, som fått sitt utrymme betalt av en anonym donator. Universitet etablerar sig och bygger upp campus med bibliotek, tex Bradley University Campus. Det finns också många andra bibliotek och över 400 bibliotekarier. Enligt Business Week ställer dock "hackare" till med förtretligheter, bombar hus eller förvanskar budskap, så helt problemfritt är det inte.

Hur ser framtiden ut? Blir Second Life bara en utvidgning av dataspelsindustrin, en stor köp- och säljmarknad, ett nytt reklammedel, en plats för socialt umgänge och information, ett experimentfält för forskning och utveckling eller vad? Visioner saknas verkligen inte. Och många vill vara med.

(<http://secondlife.com>, <http://infoisland.org>, www.businessweek.com/magazine, m fl)

NATIONALNYCKELN TILL SVERIGES FLORA OCH FAUNA

Ett nationellt
referenslexikon i världsklass!

Prenumerera direkt från förlaget.

200 kr/bok!

www.nationalnyckeln.se

NATIONALNYCKELN TILL SVERIGES FLORA OCH FAUNA är ett unikt kunskapsprojekt – inget annat land har gjort något liknande. Alla svenska växter, svampar och djur inventerade, dokumenterade och samlade i ett bokverk!

Böckerna ges ut utan vinstintresse av ArtDatabanken vid SLU i Uppsala på uppdrag av Sveriges riksdag. Linnés arbete går vidare!

NYFIKEN PÅ ... **BIRGITTA CAPERIUS**

Bibliotekarie på skolbibliotekscentralen i Visby, årets Gulliverpristagare.

Grattis till Gulliverpriset! Har du belönats med något pris tidigare i ditt liv?

– Tack! Nej, det har jag inte.

Du pratar inte gutmål men bor på Gotland. Hur har du hamnat på ön?

– Min mans bankkarriär tog oss till ön 1983. Vi kom då från Åby utanför Norrköping och när det blev klart med tjänsten, sa jag: "Hade det inte varit Gotland, hade jag inte flyttat!" Gotland var spännande.

Vem är du?

– Jag är snart 64 år, född och uppvuxen i Ursviken utanför Skellefteå. Tog lärarexamen i Luleå 1964. Arbetade några år i Västerbotten och flyttade till Uppsala 1969 – en underbar tid! Där träffade jag min man och vi gifte oss 1971. Fick första dottern 1975. Då hade min man läst färdigt och deltidsjobbade på banken ett tag för att vi skulle kunna dela på barnpassningen. Jag läste en 40-poängskurs i pedagogik. Därefter blev det bankjobb i Norrköping för min man, och vi flyttade dit 1979. Jag hade svårt att lämna Uppsala, men vi kom att trivas mycket bra i Norrköping.

Min andra dotter föddes 1980. Två år senare fick jag möjlighet att gå speciallärarutbildning i Linköping. Har alltid älskat böcker. Köpte nästan enbart barnböcker på bokreor-na långt innan jag hade egna barn.

– Under min tid som lärare på 1980-talet var jag även verksam som lärarbibliotekarie. Tidigt under min lärartid insåg jag ju att när barnen knäckt läskoden måste de få så många böcker som möjligt att välja bland för att inte ge tappt. Läsinlärning är ett arbete som tar kraft! Bra böcker startar också nyfikenheten som är en god drivkraft. När läsningen fungerar och man hittar böcker kommer läsglädjen. Det är så fantastiskt att se! Efter flytten till Gotland hittade jag det jag helst ville syssla med: Stöd och service till Gotlands skolbibliotek på Skolbibliotekscentralen! Började där på deltid 1989–90, när min företrädare var krasslig, 1993 började jag arbeta heltid. Jag älskar mitt jobb! Måste man verkligen sluta för att pensioneras?

Hur beskriver andra dig, tror du?

– Enligt mina arbetskamrater är jag en eldsjäl, brinnande, ambitiös, noggrann, positiv, alltid glad, snabb, öppen, duktig, ihärdig, kvalitetsmedveten, engagerad, snäll, pedantisk, petig, god kamrat.

Vad gör du när du inte jobbar?

– Jag sjunger i kör, läser, går på bio, umgås med familj och vänner och sköter om hus och hem.

Är dagens svenska barnlitteratur bra?

– Ja, det tycker jag! Barnlitteraturen har ju en stark tradition i Sverige. Nu är det roligt att

många nya, unga, spännande författare och illustratörer kommer fram tillsammans med de etablerade. Det är få teman som inte tas upp. Det finns böcker om nästan allt. Hoppas att den utvecklingen fortsätter!

Du vill att både lärare och bibliotekarier ständigt ska fortbildas. Är det lite si och så med kunskaperna eller...?

– Nej, det vill jag väl inte säga. Men jag tycker att det är bra med "påfyllning" varje år. Lärarbibliotekarierna behöver få en ordentlig "standardutbildning" i stil med vår högskolekurs, Leka, Leta, Läsa, Lära – Skolbibliotek för alla åldrar. Där är vi inte ännu. Men får vi positivt svar på vårt askande om bemannade skolbibliotek F-6 till 2008, måste en kurs liknande denna ges till personalen. Generationsväxlingen börjar märkas i personalgruppen och de nya måste ha utbildning.

Du har bland annat skrivit brev till skolminister Jan Björklund och påpekat att tomma bokryggar inte lockar till läsning utan att det krävs bemanning i biblioteket. Har du fått svar från ministern?

– Nej, något svar har jag inte fått och det väntar jag mig inte heller. Jag vill att han ska agera för bemannade skolbibliotek! Men han verkar mera tro att en annan betygsskala ska ge effekt... Den kan väl också vara bra men jag tycker att han börjar i fel ände.

Varför är det viktigt – i en tid av talböcker och datorer – att barn läser böcker?

– Talböcker, ljudböcker och datorer är också bra verktyg. När jag opererade mina ögon och inte kunde göra något under en tid var det en fantastisk upplevelse att få berättelserna "rakt in i öronen", utan ansträngning. Talböcker behövs som stöd för lässvaga elever och datorer för att hänga med i utvecklingen, men för ett barn är det bra att läsa böcker och själv göra sina egna bilder av berättelsen. Det är oerhört viktigt både för hjärnan och hjärtat!

Vad vill/ska du göra med prissumman på 10 000 kronor?

– Det vet jag inte. Men jag tror att jag ska spara den och "suga på karamellen" en stund medan jag funderar.

ÅSA EKSTRÖM

Möbler för information och inspiration

Fora biblioteksmöbler:
Nova disksystem är ett byggbart system som kan anpassas till just dina behov av en rationell, flexibel arbetsplats.
Med indragen front blir den dessutom handikappanpassad.

Säljkontor tel: 0910-72 59 39
www.sscskelleftea.se
fora@sscef.se

Ulrika Kjellman

Från kungaporträtt till läsketikett: en domänanalytisk studie över Kungl. bibliotekets bildsamling med särskild inriktning mot katalogiserings- och indexeringsfrågor

Institutionen för ABM, Uppsala universitet, 2006

ULRIKA KJELLMANS *Från kungaporträtt till läsketikett* är den första avhandling som lagts fram vid Institutionen för ABM vid Uppsala universitet. Problemområdet gäller kunskapsorganisation av bild och tangerar även perspektiv inom området visuella studier där massproducerad bild tillmätts lika stor betydelse som traditionell konsthild. En bakgrund till både avhandlingen och diskussionen inom konstvetenskapen är en samhällsutveckling där bilden i vid mening blivit en allvarlig konkurrent till texten och tilldrar sig allt större uppmärksamhet, både som historisk artefakt och som identitetsskapande objekt. Tekniska innovationer och möjligheten att digitalisera har dessutom aktualiserat frågan hur man skall förbättra tillgången till det bildmaterial som förvaras vid arkiv, bibliotek och museer. Betydande ansträngningar har också gjorts för att komma fram till generellt tillämpbara standardlösningar, både vad gäller tekniken och principerna för registrering. Ulrika Kjellman ifrågasätter denna homogeniserande syn och vill med sin undersökning komma till rätta med den rådande bristen på vetenskaplig grund för kunskapsorganisationen av bild.

Avhandlingen består av en inledande teoretisk del och en empirisk där teorins bärkraft prövas på det praktiska exemplet, Kungl. bibliotekets bildsamlingar. Kjellman anknyter inledningsvis till en domänanalytisk position som i korthet innebär att kunskap och mening betraktas som historiskt och socialt konstruerade storheter och att förståelsen av bilder baseras på uppfattningar som delas inom vissa domäner. Lösningarna på problemet att registrera bild bör därför anpassas till dessa förutsättningar.

I avhandlingen problematiseras begreppet bild utifrån ståndpunkten att någon generell bilddefinition knappast existerar. Försättningsvis laborerar Kjellman med en konst-

bildsdiskurs och en dokumentbildsdiskurs. Av de två dominerande metoderna för bildindexering, den manuella och den automatiska, väljer hon att fokusera på den manuella, bland annat med motiveringen att den är mera lämplig inom den domän som den empiriska undersökningen avser. Automatisk bildindexering kan visserligen hantera bilder som karaktäriseras av tydlig form, färg och textur men knappast bilder vars semantiska betydelse är av störst intresse.

Kjellman antar, att flera av de problem som präglar bildhanteringen vid det svenska nationalbiblioteket beror på att bildens existensberättigande i denna miljö är starkt kopplat till dess förhållande till text. Bildmaterialet betraktas snarast som bilaga eller potentiell illustration och organiseras utifrån en bestämning av plats, person och händelse. Denna innehållsliga orientering är förklarlig med hänsyn till bildens funktion i ett skriftsammanhang men bortser, menar hon, från bildernas materiella och stilistiska aspekter liksom deras funktionella karaktär. I andra sammanhang konstaterar Kjellman, att fastän insamlingen styrs främst av pliktleveranser och gäller massproducerad bild som affischer, posters och vykort, så får konstbildsdiskursen inte sällan företräde. Det valda MARC-formatet, internationellt gångbart vid registrering av bibliografiska data, har i samband med registrering av bild sina givna begränsningar och det har även det immateriella kunskapsbegrepp som dominerar bibliotekens klassifikationspraktik.

Ulrika Kjellman syftar inte till praktiska lösningar på de teoretiska problem som hon kartlägger och diskuterar, snarare ser hon som sin uppgift att öka medvetenheten om att kulturarvet är något som konstrueras via institutionella handlingar och verktyg. Följaktligen pläderar hon för en tydligt formulerad kulturarvssyn som nödvändig utgångspunkt när det gäller frågor rörande förvärv, registrering, bevarande, digitalisering och tillhandahållande. Hennes avhandling utgör ett viktigt bidrag till ökad förståelse för detta synsätt liksom för problemen i samband med registrering av bild. Jag reserverar mig inför vissa av Kjellmans ståndpunkter men konstaterar också att hennes undersökning visar sig fruktbar genom att väcka en rad nya frågor. Kan KB inom ramen för sitt uppdrag formulera en kulturarvssyn där bilden får ökat utrymme? Är verkligen generella perspektiv i samband med kunskapsorganisation oför-

enliga med lokala? Utgör KB en domän eller är nationalbiblioteket snarare en plats där flera domäner möts? Är det möjligt att hitta gemensamma kunskapsorganiserande verktyg för alla bildkategorier i KB:s samlingar och kan alla potentiella användare tillfredsställas? Varken materialet, användarna eller bibliotekarierna tycks peka i en entydig riktning. Inflödet speglar i hög grad de skiftande ekonomiska, sociala och tekniska förutsättningarna för produktionen av tryckt bild. Pliktleveranslagen garanterar heller inte kontinuitet eftersom dokumentbilder som porträtt och utsikter i modern tid mestadels producerats i fotografisk form, det vill säga i ett medium som ligger utanför lagens räckvidd och nationalbibliotekets uppdrag. Är ABM-tankens och idén om total tillgänglighet så urbotat aningslös som jag ibland befarat eller vidgas domänerna i den virtuella verkligheten så att vi står inför en situation där materialet i arkiv, bibliotek och museer möts som i renässansens Schatz- und Wunderkammer? Börjar gränserna mellan såväl vetenskaperna som olika kunskapsorganiserande praktiker att luckras upp? Ett museiföremål kräver ofta den kontext som arkiven kan ge och både arkiv och bibliotek kan lära av museerna när det gäller konsten att formulera en berättelse kring objekten. Intressant i sammanhanget är också paradoxen att de digitaliserade objekten så tydligt uppenbarar deras materialitet och att intresset för dessa fysiska aspekter därmed stimuleras. En digitaliserad handskrift uppenbarar långt fler dimensioner av texten än ett faksimil och möjligheten att "zooma" mer än det mänskliga ögat förmår uppfatta.

Några enkla svar på alla frågor gives inte men så länge stora resurser satsas på digitalisering finns all anledning att hålla diskussionen vid liv. Vi behöver fortfarande fördjupa analysen av vad som är gemensamt i de olika kulturarven och ta reda på hur de kan berika varandra. Mycket talar för att ett närmande mellan olika domäner sker i det virtuella rummet och att mognaden ökat väsentligt när det gäller det slitna begreppet tillgänglighet.

MAGDALENA GRAM

Avdelningschef, Kungl. biblioteket

Petra Hauke (Hrsg.)

Bibliothekswissenschaft – quo vadis: eine Disziplin zwischen Traditionen und Visionen: Programme – Modelle – Forschungsaufgaben

Saur, 2005

Nästan fem hundra sidor biblioteksvetenskaplig diskussion mestadels på tyska, kan det vara något? Ja. Temat är biblioteksvetenskap, biblioteks- och informationsvetenskap, informationsvetenskap och

ämnenas relationer till varandra och till bibliotekarieprofessionen – främst ur ett utbildningsperspektiv.

Antologin tar avstamp i ett seminarium vid Humboldtuniversitetet i Berlin för tre år sedan och inleds med en befriande klarsyn i förordet: under de senaste decennierna har biblioteksvetenskapen breddat sig för att nu även omfatta informationsvetenskap. Vi som ägnar mycket av vår tid till att studera den biblioteks- och informationsvetenskapliga utvecklingen vet naturligtvis att det är sant, men påståendet motsäger det faktum att många idag tycks tro att informationsvetenskap klarar sig utan biblioteken som social legitimitet för ämnet. När nu informationsbegreppet dessutom tappar mark bland alltför forskare som meningsbärande grund för vår disciplin får vi söka andra vägar. Denna bok fungerar som ett spännande inlägg i diskussionen om vilka vägar som är rimliga, och det är inte konstigt att det är i Tyskland som den ges ut. Tyskarna har varit först med det mesta i biblioteksutbildning och biblioteksforskningen om vi ser på den tidiga utvecklingen av biblioteks- och informationsvetenskapen: Martin Schrettingers brott med 1700-talets encyklopediska bibliotekarie, den första universitetsbaserade bibliotekarieutbildningen 1886 i Göttingen, strax innan Dewey startade sin i New York. Professuren i biblioteksvetenskap vid Universitet i Berlin 1921. Sedan tog den anglosachsiska sfären över kommandot i utvecklingen.

Diskussionen i den här antologin är dock

inte i första hand historisk, utan i hög grad samtida och i vissa fall rent av framtida. Flera av Tysklands främsta biblioteksforskare som Hans-Christoph Hobohm, Walther Umstätter och Harald Müller, finns med. Några namn förekommer också från den för de flesta mer kända amerikanska forskningen, t ex Carol Tenopir och Michael Buckland, som – alltid läsvärd – tycks förekomma nästan vid varje seminarium, nästan överallt. Ett svenskt bidrag finns med. Brigitte Kühne diskuterar initierat relationen mellan biblioteksvetenskap och distanspedagogik. Andra teman som väcker intresse är utvecklingen av s k *Information Schools* i USA; om bibliotekspraktiken alls behöver en vetenskaplig grund; digitala bibliotek som förlängning och utveckling av traditionella samt digital publicering och informationskompetens i ett biblioteksperspektiv.

Som alltid i böcker av det här slaget varierar de enskilda bidragens kvalitet betänkligt. Det som stannar kvar när pärnarna sluter sig är snarare själva anslaget. Den självklara förankringen av biblioteks- och informationsvetenskapen i bibliotekssektorn vilken sträcker sig tillräckligt långt tillbaka för att bli meningsbärande i sig – bortom de senaste informationssystemen och pedagogiska plattformarna.

JOACIM HANSSON

Fil. dr, Högskolan i Borås

Rebecca Knuth

Burning books and leveling libraries: extremist violence and cultural destruction

Praeger, 2006

Extremister liksom diktaturer söker ofta totala lösningar på politiska problem. Allt som oftast är dessa lösningar ensidiga till sin karaktär. Att bränna böcker eller organisera bokbål är ett sådant exempel och har kommit

att bli en symbol för utövandet av auktoritärt styre eller extrema ideologier i syfte att starkt begränsa tryck- och yttrandefriheten. Ett be-

kant citat i sammanhanget är det av Heinrich Heine (1797–1856), som skrev att ”där man bränner böcker bränner man till slut även människor”. En annan ofta refererad författare i sammanhanget är Ray Bradbury som i sin roman *Fahrenheit 451* från 1953 skildrade ett samhälle där bokbål institutionaliserats.

Det finns förstas varianter på bokbål som medel att vandalisera litteratur. Man minns förstörelsen av nationalbiblioteket vid belägringen av Sarajevo 1992 under Balkankriget. Belägrarnas aktion mot biblioteket hade inte som mål att stärka några militära ställningar. Deras avsikt var istället att utplåna motståndarnas kulturella identitet och de utsatte därför biblioteket för en intensiv beskjutning med tungt artilleri.

Om detta och liknande fall skriver Rebecca Knuth (f. 1949), som är professor i biblioteks- och informationsvetenskap vid Hawaiis universitet. Knuth har tidigare gett ut *Libricides: The Regime-sponsored Destruction of Books and Libraries in the Twentieth Century* (2003, rec i BBL nr 3/2005). Hennes nu aktuella bok är en granskning av nationalistisk, etnisk, religiös och politisk extremism riktad mot bibliotek och dess bestånd. Knuth påvisar bl a just kopplingen mellan förstörelsen av böcker och förstörelsen av människor som ett angrepp på kulturella värderingar utfört av ideologiska extremister. Hon fokuserar på några utvalda och representativa händelser i ämnet från förra och nuvarande århundradet, som var medvetna politiska eller militära handlingar. Boken inleds med att hon belyser denna form av extremism från Robespierre till Milosevic. Hon uppmärksammar även USA:s agerande och (indirekta) delaktighet i förstörelsen av irakiska kulturinstitutioner vid invasionen 2003. Knuth uttrycker sin oro över det skifte som pågår där extremistiska handlingar också utförs av dem vars ideologier inte är fanatiska till sin karaktär.

I tre delar avhandlar Knuth sedan förstörelsen av böcker och bibliotek som en beståndsdel i taktiska manövrar i politiska och etniska protestaktioner. Hon undersöker de konsekvenser nazismens framfart fick för bibliotek och arkiv i Tyskland under 1930-talet och den fanatism som präglade Pol Pots Röda Khmerer i Kambodja 1975–1979. De sistnämnda insåg ju att den utbildning och litteratur i vilken de själva skolats till revolutionärer skulle kunna vändas mot dem och störta dem om fler fick tillgång till detta. Vidare diskuteras raserandet av Afghanistans kul-

Inblick Jan Szczepanski Förvärvspolitikern är stendöd

turarv 1994–2001. Hon kommer slutligen tillbaka till den tidigare nämnda plundringen och vandaliseringen av biblioteks- och museisamlingarna i Irak med en längre kritisk analys av den nuvarande Bush-administrationen och den amerikanska ockupationen av Irak.

Rebecca Knuths bok är ett mycket läsvärt inslag i debatten om värdet av våra kulturarv och i allra högsta grad en bok som på ett skarpsynt och stilistiskt träffsäkert vis manar till eftertanke.

JONATHAN PEARMAN
Malmö stadsbibliotek

Gulliverpriset till skolbibliotekarie

I ÅR GÅR Gulliverpriset till Birgitta Caperius vid Skolbibliotekscentralen, Utvecklingsavdelningen, barn- och utbildningsförvaltningen på Gotland.

Skolbibliotekarien Birgitta Caperius tilldelas Gulliverpriset 2007. Hon får priset för att hon *"tillsammans med andra gotländska eldsjälar ser till att barn på Gotland numera har tillgång till flest böcker per barn i landet, att lärare ständigt fortbildas, att lärarbibliotekarie stimeras och fortbildas och att barn med funktionshinder inte glöms bort. Genom sitt arbete med en gemensam biblioteksplan medverkar Birgitta till att stärka möjligheterna till långsiktig planering av grundskolornas bibliotek."*

Birgitta Caperius är i botten lärare och har arbetat som skolbibliotekarie sedan 1993. Gulliverpriset består av ett diplom och en penningssumma på 10 000 kronor.

Priset instiftades 1969 av BUR, numera IBBY Sverige (International Board on Books for Young People), och utdelas varje år till den som genom verksamhet av kritisk, teoretisk eller praktisk karaktär väsentligt bidragit till att öka förståelsen för barn- och ungdomsboken. Pristagaren utses av Gulliverkommittén, som består av representanter för Svenska barnboksinstitutet, Svenska förläggareföreningen, Svenska bokhandlarföreningen, Svenska tecknare, Sveriges författarförbund, Sveriges Radio/Television/Utbildningsradion och IBBY Sverige.

En längre intervju med Birgitta Caperius finns på sid 26.

HZ

UNDER ANDRA HÄLFTEN AV 1990-talet skedde en rad revolutionerande förändringar i form av webb, sökmotorer och elektroniska resurser som kom att påverka verksamheten på biblioteken mycket.

Bibliotekens klassiska roller som beståndsuppbyggnad, katalogisering, magasinering och förmedling utsattes för starka utmaningar och mycket kom att ifrågasättas.

1997 kunde de stora tidskriftsförlagen erbjuda paket med elektroniska tidskrifter, s k Big Deals. Biblioteken slöt sig samman i geografiskt begränsade konsortier för att uppnå bästa villkor. Papperstidskrifternas betydelse minskade snabbt. E-tidskrifterna blev en enorm succé och höjde bibliotekens status kraftigt.

Det klassiska lokala förvärvet, tidskrift för tidskrift ersattes av paket med förlagens samtliga tidskrifter.

Övergången skedde inte utan strid. Storförlag, konsortieanhängare och beslutsfattare kom att utforma en ny förvärvsfilosofi. Genom stora subventioner underlättades storförlagens marknadsföring under de första åren. Samarbetet blev en enorm succé, användningen steg enormt och priset per artikel sjönk brant.

Från konsortiehåll började ett krypskytte mot den gamla skolan. Det ledande amerikanska konsortiet, OHIO LINK hade tagit fram siffror som visade att användningen var större bland de nytilkomna tidskrifterna än bland dem man haft tidigare. Slutsats? Den gamla skolan köpte fel. Konsortierna kunde bättre.

I Norden kom en artikel i danska DF-revy år 2000 av Thøger Kristensen med den dramatiska titeln och påståendet "Accessionspolitikken er stendød".

Kristensen var en ung och ledande dansk konsortieförespråkare från Aalborg Universitetsbibliotek. Enligt honom hade den klassiska förvärvspolitikern inte byggt på systematiska eller kvalitativa brukarundersökningar. Utan empiriskt underlag hade en mur byggts upp mellan användarna och in-

formationen. Den nya elektroniska verkligheten hade enligt honom gett användarna frihet att välja fritt under förutsättning att förvärvspolitikern avskaffades. Kristensen avslutade sitt debattinlägg med att hävda att snart skulle turen komma att göra samma sak med böckerna.

Förvärvspolitikern vore stendöd om biblioteken hade obegränsade anslag till medier. Inte ens de största och rikaste amerikanska biblioteken kan köpa allt. Val måste göras. Men vem ska göra dessa? Biblioteken, konsortierna, marknaden eller användarna?

Fri tillgång till allt är en utopi på en marknad vars mål är högsta möjliga vinst.

Det finns två utvägar. Forskarsamhället ser Open Access och nätet som en framtidsmöjlighet. Den andra utvägen är en genomtänkt förvärvspolitik som innebär att urval utifrån kriterier som relevans, användning och kostnad är möjlig.

Att dansa med vargar som konsortierna försöker göra är en återvändsgränd.

Det vi vet är att de elektroniska tidskriftspaketet innehåller en mängd irrelevanta tidskrifter. Faktum är att ca 80 % av artiklarna hämtas ur ca 20% av tidskrifterna. Priserna stiger snabbare än anslagen ökar. Biblioteken får allt mindre utrymme för andra resurser.

Att förvärvspolitikern inte är stendöd är det medicinska biblioteket i Münster ett lysande exempel på. Münster förvärfvar enbart de e-tidskrifter som har hög användning och erbjuder fria kopior från Subito på tidskrifter med liten användning. Genom studier av användningen kunde hundratals euro sparas genom att erbjuda fri kopieservice som kostar en bråkdel.

Användarna var nöjda, resurser frigjordes. Modellen har fått många efterföljare bl a i Konstanz, Bonn och Aachen.

Våra norska kolleger som nyligen sagt nej till Blackwells tidskriftspaket tittar på modellen. Förvärvspolitikern lever så länge det finns levande bibliotek.

JAN SZCZEPANSKI

re bibliotekarie Göteborgs universitetsbibliotek

Banco del Libro – årets ALMA-pristagare

Läseund i kåkstaden Vargas.

– Jätteroligt! Vi var väldigt eniga om att detta är en värdig pristagare. Banco del Libro är en förebild och stor inspiratör för de flesta läsfrämjande projekt i världen, säger barnläkaren och juryledamoten Lars H Gustavsson till BBL.

ARETS ASTRID LINDGREN Memorial Award (ALMA) gick till Banco del Libro som är en icke-vinstdrivande institution med kontor i Venezuelas huvudstad Caracas. Institutionen grundades 1960 och har genom olika projekt förmedlat böcker och främjat lusten att läsa och skriva till ett oräkneligt antal barn och unga. De har byggt modellbibliotek, initierat skolbiblioteksnätverk och har även ett barnboks-förlag. Banco del Libro driver Latinamerikas största dokumentationscenter för barnlitteratur och fungerar som plantskola för unga forskare, författare, illustratörer och andra.

Pristagaren får fem miljoner kronor för läsfrämjande insatser i Astrid Lindgrens anda. Syftet med priset är att öka intresset för barn- och ungdomslitteratur i världen och att främja barns rätt till kultur.

Jury består av tolv personer, både forskare, författare, illustratörer, bibliotekarier och recensenter. En ledamot finns med som

ombud för Astrid Lindgrens familj. Ledamöterna utses av Statens kulturråd för en fyrsårsperiod i taget, dock längst tolv år sammanlagt.

Juryns motivering:

”Banco del Libro (Venezuela) har med pionjäranda, uppfinningsrikedom och envishet ständigt sökt nya vägar för att sprida böcker och främja barns läsning i Venezuela. Entusiasm, professionalism, närhet till barnen och en befriande brist på byråkratiskt tänkande kännetecknar arbetet i såväl kåkstäder och bergsbyar som på universitet och i cyberrymden.”

Totalt 131 kandidater från 51 länder var nominerade till årets Alma-pris, som är världens största barn och ungdomslitteraturpris. Förra årets pristagare var den amerikanska författarinnan Katherine Paterson.

Priset delas ut den 30 maj vid en ceremoni på Skansen.

ÅSA EKSTRÖM

Brigitte Kühne med universitetsstyrelsens ordförande Mats Bergquist som delade ut "Växjö universitets förtjänstmedalj 2007 till minnet av Elin Wägnér".

Brigitte Kühne hedras med medalj

PROFESSOR BRIGITTE KÜHNE har tilldelats medaljen till Elin Wägners minne, Växjö universitets förtjänstmedalj 2007, för sitt arbete med universitets bibliotek. Hon fick ta emot den vid universitetets årliga högtid i slutet av januari. Brigitte Kühne var under åren 1999-2005 Växjö universitets första överbibliotekarie och i motiveringen står bl a att hon under denna tid ledde bibliotekets utveckling från ett grundutbildningsinriktat bibliotek till ett modernt forsknings- och utbildningsbibliotek. Och vidare: "Hon tog också initiativ till den utbyggnad av biblioteket, som nu resulterat i ett samlat, funktionellt universitetsbibliotek, som utgör en naturlig medelpunkt i Växjö universitet. Brigitte Kühne har också med sina många såväl nationella som internationella kontakter bidragit till att placera både universitetet och dess bibliotek på den akademiska kartan."

Brigitte Kühne är både hedrad och glad men är angelägen om att framhålla att utvecklingen av biblioteket inte enbart är hennes förtjänst.

– Utan den mycket engagerade, entusiastiska och kompetenta personal som finns på UB så hade utvecklingen inte gått att genomföra. Det har varit ett gemensamt arbete. Jag tror att vi alla har haft roligt under resans gång, och att vi med rätta kan vara stolta över hur bra det har blivit, säger hon.

Brigitte Kühne är numera pensionerad men är verksam som gästprofessor vid Växjö universitet.

HZ

Ris och ros till regionförslaget

ISLUTET AV FEBRUARI redovisade den parlamentariska ansvarskommittén sina slutliga förslag om en ny samhällsorganisation till regeringen. Kommittén, med företrädare från riksdagens samtliga partier, har fyra års utredningsarbete bakom sig. Uppdraget har handlat om att analysera strukturen och uppgiftsfördelningen inom, men också mellan staten å den ena sidan och kommuner och landsting å den andra. I utredningen har man särskilt fokuserat på områden som regional utveckling samt hälso- och sjukvård.

Bland de förslag som kommittén har lämnat är framför allt ett centralt: förslaget om att inrätta 6–9 direktvalda regionkommuner som ska ersätta dagens 21 landsting. Regionkommunerna ska ansvara för hälso- och sjukvård och föreslås ha ett samlat uppdrag för regional utveckling. Parallellt ska staten organiseras i 6–9 nya län vilka sammanfaller med regionkommunerna. De nya storlänerna blir också grundmodellen för indelningen av statliga myndigheter.

Någon färdig karta över Sveriges nya indelning har ledamöterna inte ritat. Däremot har man enats om en rad kriterier som varje ny region i möjligaste mån bör uppfylla.

- Antalet regioner bör vara mellan sex och nio, med vardera en till två miljoner invånare. Dock inte mindre än en halv miljon invånare.
- Varje region bör ha ett universitet med forskningsinriktning och ett universitetssjukhus eller åtminstone ett sjukhus som nära samarbetar med ett sådant.
- Regionerna bör utformas utifrån hur de regionala arbetsmarknaderna kan väntas se ut de närmaste tjugo åren.
- Alla statliga myndigheter och verk ska följa samma regionindelning.

Den nya samhällsorganisationen kan, menar kommittén, införas i ett första steg redan till valet 2010. Men senast till valet 2014 ska dagens 21 län dock vara ersatta med en ny indelning – det är samtliga partier som representeras i kommittén eniga om.

Bland förslagen finns inte någon ny indelning av primärkommunerna men kommittén betonar de utmaningar som väntar de framför allt glest befolkade kommunerna. I

framtiden bör kommunernas uppgifter tydligare definieras och tillsyn bör, enligt kommittén, i princip utföras av staten. Vidare menar man att samverkan mellan kommuner bör underlättas liksom frivilliga kommunsammanslagningar. Staten, ska också, genom länsstyrelserna, följa de mindre kommunernas verksamhet.

Ansvarskommitténs förslag har mottagits med både ris och ros. Till de som är positiva hör Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Ansvarskommittén förslag om en tydligare rollfördelning mellan stat och kommun samt färre och större regioner stöds av SKL.

– Det här innebär bättre samordning av statens myndigheter, vilket är den stora vinsten för kommunerna, säger Ilmar Reepalu, ordförande i Svenska Kommunförbundet, som tillsammans med Landstingsförbundet bildar Sveriges Kommuner och Landsting.

Västra Götalandsregionen som redan i dag praktiserar modellen är förstas positiva

– Förslaget är bra. Jag tycker att vi i Västra Götaland har visat vad man kan åstadkomma med ett samlat regionalt ansvar. Vi har kunnat sprida kulturutbudet och fått ökad tillgänglighet till kulturen och det fria kulturlivet har fått en skjuts framåt som inte hade varit möjlig utan en stark regional huvudman, säger Lars Nordström (fp) ordförande i regionens kulturnämnd

Men det finns de som är skeptiska till förslaget. Professor Tora Friberg vid Linköpings Universitet är oroad för att en regionförstoring kan försämra kvinnornas situation på arbetsmarknaden.

– Arbetsmarknaden måste utvecklas lokalt annars kommer vi att få betala ett pris för det här och frågan är vem som ska betala det, säger Tora Friberg.

Timrås kommunalråd Ewa Lindstrand, (s) vill inte se ett Stornorrland. Hon anser att också två Norrlandsregioner skulle leda till för stora enheter.

– Det är fel att tvinga på sådant här utifrån, det måste växa fram naturligt utifrån, säger hon.

Ansvarskommitténs förslag ska ut på remiss innan det kan fattas beslut om huruvida det blir storregioner eller ej.

HZ/ÅE

Jan Myrdal kritiserar bibliotek

FÖRFATTAREN OCH debattören Jan Myrdal anklagar Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek för att syssla med häleri och annan kriminell verksamhet.

I en debattartikel i Aftonbladet (2.3.2007) skriver Jan Myrdal att han tar strid för rätten till ett privatliv och enbart vill stoppa "Myrdalsåpan" som blivit en industri. Han anser att Arbetarrörelsens arkiv och bibliotek inte har rätt till just de brev som han skrivit till sina föräldrar, makarna Myrdal. Brevet ur dödsboet har skänkts som en gåva till biblioteket i november 2006 av systemen Kaj Fölster men Jan Myrdal menar att brevet tillhör det personliga dödsboet. Han skriver bland annat "att det (biblioteket) därtill tar emot sveklut framställda fotokopior på de brev jag äger både upphovsrätligt och materiellt är allvarligt".

Institutionschefen Lars Ilshammar bemöter kritiken i ett öppet brev: <http://ilshammar.se/2007/03/02/myrdals-bisarra-anklagelser/#more-27>. Lars Ilshammar menar att "när det gäller frågan om upphovsrätt blandar Myrdal tyvärr ihop två saker, å ena sidan den fysiska äganderätten till själva dokumenten, och å andra sidan upphovsrätten till deras innehåll. Denna upphovsrätt har vi inte ifrågasatt. Tvärtom – det var om upphovsrätten och forskares möjlighet att ta del av breven ville vi föra ett samtal med Jan Myrdal. Det vill tydligen inte Myrdal. Istället går han till Författareförbundet, justitieministern och kulturministern med bisarra anklagelser och förtäckta hot. Man undrar varför. Vad som bör tilläggas: tills vidare är det nya brev materialet stängt. Om, när och på vilka villkor Jan Myrdals brev ska öppnas för forskning – det kan bara Jan Myrdal avgöra."

ÅE

Biblioteksinredningar utan gränser!

innorent.se

Arkitekter Design Inredningar
Tel. 046-524 41

M öppnar för avgifter på boklån

KRITIKEN LÄT INTE vänta på sig efter det att moderaten Mats Johansson presenterat partiets skrift *Kulturen 2.0* där bland annat avgifter på boklån för vuxna föreslås.

Det har sedan länge saknats ett moderat kulturpolitiskt program men nu har man sammanställt ett sådant, åtminstone ett debattunderlag eftersom skriften ännu inte är officiellt antagen av partiet. Målet är att "före ena klassiska kulturkonservativa ståndpunkter om kvalitet och tradition med liberalismens frihetsbegrepp och modernitetens ifrågasättande av etablerade strukturer och sanningar", som det heter i inledningen till *Kulturen 2.0*. Bland annat föreslår moderaterna en avreglering av mediepolitiken, en avveckling av reklamskatten och presstödet, ett införande av ett statligt stöd till kultur-

verksamhet i grundskolan och förbättrade möjligheter till sponsring. I skriften föreslås även att boklånen ska fortsätta vara fria för barn och ungdomar – men det ges alltså klartecken för avgifter på utlån till vuxna.

– Det är upp till biblioteken att bestämma vad de ska ta betalt för. De flesta kommuner kommer säkert att behålla avgiftsfria lån, säger Mats Johansson, riksdagsledamot (m) till Svenska Dagbladet. Mats Johansson, redaktör för skriften, är också ledamot i riksdagens kulturutskott. Tilläggas bör att han har hög status inom partiet och en bakgrund som redaktör på *Timbro* och som politisk chefredaktör på Svenska Dagbladet.

Flera tidningsledare kommenterade snabbt förslaget: Biblioteksavgifter är ideologiskt motbjudande (*Nerikes Allehanda*); Biblioteksavgifter kan moderaterna fetglöm-

ma (*Södermanlands nyheter*); Mörkblå kulturskymning (*Värmlands folkblad*)...

Även inom Alliansen hördes protester mot förslaget, bland annat från Kristdemokraterna som menar att det är otänkbart med avgifter på bibliotekslån. Stockholms kulturborgarråd Madeleine Sjöstedt (fp) avfärdade förslaget och bedyrade att inga avgifter införs i Stockholm.

Även Kulturminister Lena Adelsohn-Liljeroth gick ut med ett pressmeddelande till TT där hon sade att hon inte kommer att medverka till avgifter på boklån – varken för vuxna eller barn. I oktober har moderaterna partistämma och då står det klart om partiet klubbar igenom kulturprogrammet eller ej.

ÅE

CODECO

Självbetjäningsautomater & R F I D

Codeco erbjuder biblioteken självbetjäningsautomater och ett komplett koncept av RFID utrustning inklusive RFID etiketter (chips), larmbågar, konverteringsstationer, inventarieläsare, utrustning till personalarbetsplatser och självbetjäningsautomater

STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK

LUMA FILIALEN, HAMMARBY SJÖSTAD

Ett 100% RFID bibliotek med utrustning från Codeco

CODECO SVERIGE AB
TEKNIKRINGEN 8
583 30 LINKÖPING

www.codeco.se

Tel : 013 23 99 50
Fax: 013 23 99 55
E-mail: sales@codeco.se

”Jag är en glad jävel som inser att framtiden kommer att innebära att mer och mer blir gratis. Att ta betalt för att låna ut böcker är inte framtiden, det är omodern snål uthyrningsverksamhet, och ett medvetet försök att ta kål på en folkhemssymbol som påminner oss om vad ett samhälle är och fortfarande kan vara. Frihet, öppenhet och möjligheten att vara spontan. Att allt inte behöver vara marknad.”

Lena Sundström, Aftonbladet, 15.3.2007

”Svenskarna är ett av världens mest läskunniga och läsande folk. Vi har en självklar plats i internationella sammanhang, trots att vi är ett litet språkområde med endast drygt nio miljoner invånare. Om man inte ser att Sveriges höga utbildningsnivå och levnadsstandard har en direkt koppling till vår starka folkbildningstradition med vårt utvecklade biblioteksväsende, är man inte bara historielös utan direkt dum.”

Annina Rabe, SvD 15.3.2007

Världens äldsta tidning endast på webben

DEN 362 ÅR gamla tidningen Post- och Inrikes Tidningar har övergett pappersformatet för att numera enbart publiceras på webben. Världens äldsta tidning har utkommit kontinuerligt utan avbrott sedan år 1645. År 1791 gav kung Gustav III Svenska Akademien rätten att ge ut tidningen. Från 1 januari i år ger Bolagsverket – på uppdrag av Svenska Akademien – ut Sveriges officiella kungörelseorgan Post- och Inrikes Tidningar. Bolagsverket får utgivningsrätten mot en årlig avgift på 12 miljoner kronor. Bolagsverkets redaktion på tre personer ska elektroniskt publicera kungörelser varje vardag utom julafton, midsommarafton och nyårsafton. Den som vill kungöra något kan göra detta mot en avgift, däremot är det gratis att ta del av kungörelserna.

Papperstidningen har försvunnit och världens äldsta tidning har numera blivit en modern webbtjänst.

ÅE/HZ

Ett läsande folk

FÖRRA ÅRET SÅLDES fler böcker i Sverige än tidigare år. Försäljningen av böcker har ökat med totalt 7,4 % under 2006 om man jämför med 2005. Det visar Svenska Bokhandlareföreningen och Svenska Förläggareföreningens bokindex som tagits fram i samarbete med Handels utredningsinstitut (HUI). Men det är inte i bokhandeln som kunderna hittar sina böcker. Vinnarna är Internetbutikerna och dagligvaruhandeln.

– Det är glädjande att konstatera att bokförsäljningen i landet fortsätter att öka. Trots ökad konkurrens från andra kanaler behåller bokhandeln sin centrala roll som inköpsställe för böcker, säger Thomas Wyatt, vd för Svenska Bokhandlareföreningen till Dagens Handel.

Man får hoppas att läslusten håller i sig. Inte bara benägenheten att köpa böcker.

ÅE

VI BEVARAR era litterära verk

– på det sätt de förtjänar.

TOUCH & TURN är ett prisbelönt företag som specialiserat sig på att digitalisera ömtåliga och sällsynta verk. Vi fotograferar och monterar ert verk digitalt och gör det blädderbart genom vårt unika patent. Extrafunktioner inkluderar transkribering av svåräst text, översättning till valfria språk, förstoring, fakturor och kommentarer.

Litterära verk blir genom vår teknik tillgängliga för allmänheten, forskare och specialintresserade, antingen genom webb-baserade lösningar, cd-böcker eller läsestationer.

Besök oss på: www.touchandturn.com. Eller ring: 08-654 79 00

Just nu har Touch & Turn ett demo-erbjudande, ni hittar det på www.touchandturn.com

Tjuvlyssnat som bok!

EN AV SVERIGES mest välbesökta bloggsidor, www.tjuvlyssnat.se finns nu samlad i bokform. BBL har tidigare uppmärksammat en av Sveriges mest välbesökta bloggsidor: tjuvlyssnat.se (nr 10/2006). Paret bakom sajten, Damon Rasti och Gloria Hedman, har nu sammanställt de bästa avlyssnade samtalen även en hel del opublicerat material. 142 sidor avlyssnat material ges ut av Känguru förlag och förordet är skrivet av frilansjournalisten Isobel Hadely-Kamptz.

Smakprov:

En tjej kring 25 går in på Ica och har sitt barn, iklätt en rosa mössa, i en sittvagn. En äldre dam kommer fram och lutar sig mot barnet.?

DAMEN: Nämen gud, vilken söt liten flicka!?

TJEJEN: Tack, men det är en pojke.?

DAMEN (tittar upp och fnysir lite): Men varför har han då en rosa mössa?

TJEJEN (svarar trött): För att han är böj.

ÅE

Du har biblioteksprylarna.
Vi har målgruppen.

Annonshefen heter Bo Eriksson och nås
på 08-717 43 57 eller bo.erikssonmedia@telia.com

Stick å virka

Torsdagskvällarna är vikta för stickintresserade i Stockholm.

ALLT FLER BIBLIOTEK hoppar på den nya stick- och virktrenden som sprider sig. Både Sollentuna bibliotek och Kramfors bibliotek lockar med stickcafé där alla är välkomna. Läsesalongen i Kulturhuset i Stockholm anordnar syjunta varje torsdag mellan klockan 18–20 dit alla intresserade är välkomna. Sedan i mitten av januari har Läsesalongen haft dessa särskilda handarbetsträffar som är både populära och välbesökta bland både män och kvinnor. Biblioteksassistent Agnes Oxhagen var den som kläckte idén och enligt henne är träffarna mycket uppskattade.

– Läget är ju så centralt och bra att det blir en naturlig knypunkt. Det är väl uppemot en 20 entusiaster som träffas här på torsdagskvällarna, berättar Agnes Oxhagen som själv varken stickar eller virkar.

Biblioteket erbjuder mängder av inspirationsmaterial till deltagarna. Bland annat finns många fina böcker utlagda i lokalen. Ibland anordnas särskilda teman, tex på Kvinnodagen (8 mars) hade man en särskild träff med bland annat en hemslojdskonsulent som berättade om olika stickmetoder. Annars är det möten som gäller – att passa på att prata med de andra deltagarna om olika idéer, mönster och metoder. Fika finns på plats och hela året ut kommer syjuntan att fortsätta träffas.

ÅE

Linné igen

DET ÄR MÅNGA som tar tillfället i akt att i samband med 300-årsjubileet av Carl von Linnés födelse visa upp vad man har i gömmorna. Göteborgs universitetsbibliotek har tex mellan den 2 mars och den 4 maj en utställning med material ur bok- och handskriftssamlingarna som anknyter till Carl von Linné. Ur handskriftssamlingarna visas bland annat en "egenhändig meritförteckning" av Linné förd fram till 1763. Utställningen visar också brev och böcker skrivna av Linnés västsvenska lärjungar som tex Pehr Osbeck (1723–1805) som under två år vistades på ostindiefararen "Prins Carl" som skeppspräst men också som insamlare av växter.

Talare på invigningen var journalisten, författaren och fotografen Karin Berglund, kanske mest känd för sitt standardverk *Bonniers stora bok om trädgården från 1996*. Men i april i år är hon aktuell med boken *Jag tänker på Linné. Han som såg allt*. Kärleken till floran har Berglund och Linné gemensamt, här möts de i en bok som rymmer såväl ett stort historiskt bildmaterial som fotografier tagna av Berglund själv samt en text som ger personliga infallsvinklar på floran och faunans fader.

HZ

Datainspektionen ger Stadsbiblioteket rätt

FOTO ÅSA EKSTRÖM

Bibliotekarie som inte vill vara med på bild...

STOCKHOLMS STADSBIBLIOTEK har rätt att publicera uppgifter om de anställda på hemsidan. Att publicera, namn, befattning och telefonnummer bryter inte mot personuppgiftslagen (PUL) enligt Datainspektionen som prövat ärendet.

Ledningen för Stockholms stadsbibliotek har fattat beslut om att lägga ut de anställdas namn, titel och foto på den nya hemsidan; www.biblioteket.se. Ledningen poängterade även att det krävdes giltiga skäl för att inte ställa upp. Men det var ett beslut som flera av de anställda inte accepterade och därför framfördes klagomål till bibliotekets fackklubb. Därefter vände sig SACO-klubben på Kulturförvaltningen till Datainspektionen för att få det prövat om publiceringen är förenlig med PUL. Datainspektionen konstaterar i sitt utlåtande att det är tillåtet att på Internet publicera namn, bild, befattning, telefonnummer, e-postadress och liknande uppgifter som har anknytning till arbetet.

ÅE

Släktforskning på Internet!

SÖKA FÖRFÄDER PÅ BIBLIOTEKET? Över 400 av Sveriges bibliotek har nu Genline på en eller flera av sina datorer. Med Genlines digitala bildarkiv kan bibliotekets besökare hitta sina rötter i mer än 32 000 000 inskannade sidor från de historiska kyrkböckerna.

Nu lämnar vi 1000 kr i rabatt på första Genline-licensen om biblioteket använder IPAR-inloggning!

Mer information och priser finns på www.kulda.se/genline

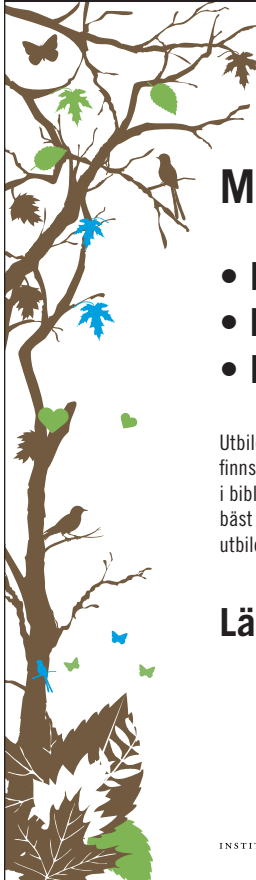

Genline säljer även böcker om släktforskning, bland annat barn- och ungdomsboken *Släktdetektiven*, handboken *Släktforskningens mysterium* och den engelskspråkiga *Your Swedish Roots*.

Böckerna beställer du genom att maila till info@genline.se

GENLINE SE

Möt framtiden i Borås

- Informationsspecialist
- Bibliotekarie
- Informationsarkitekt

Utbildningarna är nya, men vid Högskolan i Borås finns spetskompetens sedan många år. Vår utbildning i biblioteks- och informationsvetenskap ansågs som bäst i Sverige när Högskoleverket utvärderade utbildningen 2004.

Läs mer på www.hb.se/bhs

HÖGSKOLAN I BORÅS
INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN

Bibblan på Youtube

NORRKÖPINGS STADSBIBLIOTEK ligger i framkant på webben och numera finns de även representerade på populära webbplatser Youtube.

Stadsbiblioteket i Norrköping har en av landets bästa serviceinriktade hemsidor för biblioteksbesökarna. Det är bara att se med egna ögon, <http://www.nsb.norrkoping.se/>. Sidan är lättnavigerad och informerar rikligt om vad som finns i och vad som sker på biblioteket.

Man kan boka bibliotekets datorer via webben. Det finns även mängder av information om hur man kan surfa trådlöst och lagra eget material på en server. Under rubriken Arbetsplatsbiblioteket erbjuder biblioteket sina tjänster till både små och större företag. Många värdefulla länkar har sammanställts på sidan, tex är Örjan Bergmans länklista mycket bra. Beträffande Norrköpings medverkan på den populära Youtube där vem som helst (näja, efter det att Google köpte Youtube har det rensats en del) kan lägga ut sina videolaster, är det bibliotekarien Charlotte Landgren som recenserar Lena Anderssons bok *Duck City*. Se filmen om boken: http://www.youtube.com/watch?v=hP2yUvZ_bTI

ÅE

Pedagogisk OrienteringsBILD

WAGNER

www.wagnerform.se

Ljudboken först ut

DEN FRAMLIDNE författaren Stieg Larssons avslutande roman i Millennium-trilogin, *Luftslottet som sprängdes*, kommer att ges ut som ljudbok innan den tryckta boken publiceras.

– Vi vill testa den här utgivningsformen eftersom vi har den möjligheten. Det är även en möjlighet att puffa för utgivningen av ljudböcker som är en växande bransch, säger Susanna Romanus, informations- och marknadschef på Nordstedts förlag.

Ljudboken av *Flickan som lekte med elden* har hittills sålt i 20 000 exemplar jämfört med 200 000 av den tryckta versionen. Vecka 16 släpps *Luftslottet som sprängdes* som ljudbok och först vecka 21 släpps den tryckta boken ut på marknaden. Uppläsare är skådespelaren Reine Brynolfsson.

ÅE

Fler bibliotek längs vägarna

SUCCÉN MED BIBLIOTEK längs vägarna fortsätter. I år ska tre nya vägkrogsbibliotek öppnas bland annat i södra Stockholm, Östersundstrakten och Norrbotten. Landets första vägkrogsbibliotek öppnades i Tönnebro den 7 december 2004. I dag finns totalt sex vägkrogsbibliotek som drivs av Transportarbetareförbundet och Hotell- och restaurangfacket. Biblioteken finns i Tönnebro utanför Söderhamn, Smålandsrasta i Jönköping, Brändåsen utanför Örebro, Björkäng i Varberg, Håby utanför Munkedal och Töre Servicecenter utanför Kalix.

– Nu kommer vi att fokusera på Stockholm eftersom behovet av ett vägkrogsbibliotek är störst där. Senare i vår blir det klart exakt var biblioteket hamnar. En del platser ratas av medlemmarna eftersom maten inte är bra och då är det inte ju ingen vits att ha bibliotek där, säger Lotta Durge på Transport.

Bra mat på vägkrogar? Finns det?

ÅE

Apropå trygghetsnarkomaner

”Allt som kan tänkas vara farligt måste man som seriös pedagog tänka på och förhindra. Självklart har vi alltid med oss en ”akutväska” med det nödvändigaste när vi går till biblioteket eller parken.”

Mikael Stolt i SvD, 22.2.2007

Bloggare prisas

SÅVÄL POLITIKER SOM bloggare prisas. EU-kommissionens vice ordförande Margot Wallström har Europas tredje bästa blogg, i alla fall enligt EU-tidningen e-Sharp Magazine. Hon skriver själv på sin blogg: ”I was flattered recently to learn that e-Sharp Magazine had rated my blog N.o 3 in its top ten of European blogs”. Detta i en tid när utrikesminister Carl Bildts bloggande ifrågasätts och kritiserar i DN och Expressen för att vara en politisk envägskommunikation. I SvD däremot har man kunnat läsa artiklar i mer positiva ordalag om bloggarna som bryter upp journalisternas privilegier... Men faktum är: bloggarna är här – för att stanna – oavsett vad man tycker om fenomenet. Även andra länders utrikesministrar bloggar, bland annat Finlands. Föreningen grävande journalister (FGJ) överväger att inrätta ett särskilt pris för bloggare. Idag saknas ett sådant pris vilket fått konsekvenser. Bloggaren Magnus Ljungkvist avslöjade före handelsministerns Maria Borelius miljoninkomster och svarta städhjälp. Men han kan inte få något pris för sitt avslöjande som tvingade ministern att avgå. Istället är det Expressen-journalister som har prisats med Guldspaden för publicerade artiklar om Boreliusaffären trots att det var Magnus Ljungkvist som kom med scoopet.

Magnus Ljungkvist skriver på sin blogg att han hoppas att det åtminstone blir debatt om medborgarjournalistikens ställning i förhållande till vanlig journalistik

ÅE

Apropå kulturpolitik

”Jag har ju till och med ett fackförbund som mig veterligen är det enda som kämpar för att dess medlemmars arbete ska vara gratis. Fria bibliotekslån kallas det. En liten drastisk liknelse som då gör min arbetsgivare till ett bemanningsföretag som utan mitt medgivande ger bort min arbetskraft gratis.

Arbetsgivaren är Sveriges mest berömda bokförlag och håller fast vid en begåvad form av branding. Kärleken till litteraturen, kulturansvaret och långsiktighet kallas affärsidén när man ger ut både smal poesi och underhållningslitteratur. Ändå begär man statligt litteraturstöd. Trots att förlustposen är ett billigt sätt att bibehålla klangen i namnet på en av norra Europas största mediekoncerner.”

Författaren Per Hagman, Neo nr 2/2007

FOTO: BJÖRN GREEN/KB

Release för Mobergbibliografi

Ann Carlsson, bibliotekarie på KB, med en av de två volymerna av Mobergbibliografin.

DET ÄR INTE var dag man firar ett släpp av en bibliografi. Men en pressrelease anordnade man på Kungl. biblioteket för att fira att Vilhelm Mobergbibliografin är klar. Mobergkännare vittnade, författarens döttrar fanns på plats och skådespelaren Jan Malmström läste ur Mobergs *Din stund på jorden*. I bibliografin, som är på 832 sidor, finns alla Mobergs böcker förtecknade, liksom det mesta som har skrivits om och av honom i form av tidningsartiklar, recensioner, intervjuer, vänböcker etc. Materialet finns tillgängligt digitalt i en databas i LIBRIS men även samlat i två digra tryckta volymer i KB:s Acta-serie. Det är ett sponsringsbidrag på 50 000 kronor från skogskoncernen Södra i Växjö som har möjliggjort den tryckta versionen av bibliogra-

fin. Koncernens nära geografiska koppling till Mobergstrakter är en orsak till att man stött projektet, en annan att man värnar om arvet efter författaren.

Bakom arbetet med bibliografin står Ann Carlsson, bibliotekarie på KB.

Vilken har varit den största utmaningen i det här arbetet?

– Att indexera alla tidningsartiklar. Jag har haft ett underlag på cirka 11 000 artiklar som finns i KB:s handskriftsarkiv. De är nu katalogiserade. Utöver detta finns ju allt annat material som jag har fått ta del av och som gjort att jag har fått möta denna fantastiska människa som Vilhelm Moberg var.

Finns det någonting som har förvånat eller överraskat dig i arbetet?

– Att hans rättspatos kan härledas till ett så

pass tidigt datum, det började redan på 1920-talet. Han var tidigt verksam som grävande journalist. En annan sak som har förvånat mig är att han redan på 1930-talet förekom på en litteraturkurs på en folkhögskola. Rubriken var Från Strindberg till Vilhelm Moberg.

Ann Carlsson är uppenbart förtjust i Moberg, hon lyfter också fram hans kvinnoporträtt: Kristina och Ulrika i *Utvandrarserien* men också Märta i *Mans kvinna* från 1933.

– Överhuvudtaget, ju mer man läser Moberg desto mer växer hans författarskap. Nu hoppas jag bara att många ska få nytta av den här bibliografin,

Vid millennieskiftet utsågs Vilhelm Moberg till 1900-talets populäraste författare.

HZ

Föreningsnytt

MATERIAL TILL FÖRENINGSNYTT MAILAS TILL:
pax@biblioteksforeningen.org

Har du aldrig deltagit i Biblioteksdagarna?

ÄR DU ENSKILD medlem i Svensk Biblioteksforening och aldrig deltagit i Biblioteksdagarna? Då är årets arrangemang 23–25 maj i Stockholm extra intressant. För enskilda medlemmar i Svensk Biblioteksforening som deltar i Biblioteksdagarna för första gången är avgiften 1.300 kr, dvs en halvering mot ordinarie avgift.

För studerande på B&I-utbildningarna finns även möjlighet att söka stipendier. Mer information finns på föreningens hemsida.

Intresset för årets arrangemang är rekordstort. I slutet av mars hade närmare 400 personer anmält sig.

Gemensamt för alla deltagare är att anmälan helst ska vara inne före den 4 maj, därefter höjs nämligen avgiften och möjligheten för halverad avgift för första gångsbesökare försvinner helt.

Program och anmälningsformulär finns på föreningens hemsida. Välkommen!

Pax

Påminnelse: Idéer till konferenser och seminarier?

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING arrangerar varje år 10–15 konferenser och seminarier. Under våren kommer vi bl a att ha en barnbibliotekskonferens, en konferens om delregionalt samarbete och en om vårdbibliotek. Vi vill gärna ha in idéer på ämnena och teman inför hösten 2007. För att få en samlad bild av önskemål och behov vill vi ha era förslag senast 16 april. I den nya organisationen kan vi sedan bilda arbetsgrupper för att göra och genomföra dessa konferenser på bästa sätt. Skicka in era förslag till Wiviann Wilhelmsson, ww@biblioteksforeningen.org senast 16 april.

Bengt Hjelmqvists pris till Malin Ögland, Bålsta

BENGT HJELMQVISTS PRIS för framstående insatser på folkbiblioteksområdet har i år tilldelats Malin Ögland, Bålsta. Det var en mycket förvånad Malin Ögland som fick beskedet i samband med Svensk Biblioteksforenings upptaktsmöte för alla utvecklingsråd den 12 mars.

Juryns motivering: ”Malin Ögland är en entusiasmerande, kreativ och spännande idégivare. Hon tilldelas Bengt Hjelmqvist pris 2007 för sin förmåga att förena teori och praktik i ett välgrundat och framgångsrikt utvecklingsarbete.”

Malin Ögland är sedan 2002 chef för Håbo bibliotek, ett integrerat gymnasie- och folkbibliotek i Bildningscentrum Jan Fridegård i Bålsta. Malin fungerar dessutom som mentor för kommunens skolbibliotekarieer.

Malin Ögland har tidigare arbetat som barnbibliotekarie i Borgholm, skolbibliotekarie i Bålsta och som projektledare på Regionbibliotek Stockholm. Hon har varit aktiv i olika nationella projekt och grupper, bland annat som projektledare för Leka, språka, lära i samarbete med Myndigheten för skolutveckling och Lärarutbildningen vid Uppsala universitet och i Svensk Biblioteksforenings specialgrupp för bibliotekspedagogik.

Priset instiftades 1964 och består av ett stipendium på 10 000 kronor. Bengt Hjelmqvist, som avled 2005, var en nestor i biblioteksverige. Mellan åren 1945 till 1969 var han chef på Skolöverstyrelsens bibliotekssektion.

JURY: Johanna Hansson, juryordf. Svensk Biblioteksforening, Maj Eriksson, Jämtlands läns bibliotek, Maria Lundqvist, Länsbibliotek Sydost, Birigta Modigh, Statens kulturråd och Christina Persson, Göteborgs stadsbibliotek.

Prisutdelningen sker den 24 maj under Biblioteksdagarna i Stockholm.

Surfa Lugnt-dagen 26 april

FÖR TVÅ ÅR SEDAN startade kampanjen Surfa Lugnt med syfte att hjälpa svenska surfare med kunskap hur man undviker att drabbas av och sprida virus vidare, få bukt med skräpmejl samt att upptäcka bedrägeriförsök på internet.

Bakom kampanjen står tolv myndigheter, organisationer och företag, bl a Post & Telestyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting samt Krisberedskapsmyndigheten.

Den 26 april i år anordnas Surfa Lugnt-dagen med en konferens på Älvsjömässan samt lokala arrangemang runt om i landet. Intresserade bibliotek är välkomna att kontakta kampanjens kansli för att få hjälp med ett lokalt programupplägg.

MER INFORMATION FINNS PÅ www.surfalugnt.se

Christina Jönsson Adrial.

Inger Edebro Sikström.

Christina och Inger föreslås till styrelsen

CHRISTINA JÖNSSON ADRIAL och Inger Edebro Sikström blir två nya ledamöter i föreningens styrelse om valberedningens förslag går igenom vid årsmötet 23 maj i Stockholm.

Johanna Hansson och Roland Persson lämnar föreningsstyrelsen vid årsmötet i maj. De har båda blivit omvalda vid två tillfällen och kan därför enligt stadgarna inte väljas om. Valberedningens förslag till nya ledamöter är Christina Jönsson Adrial och Inger Edebro Sikström.

Christina Jönsson Adrial är bibliotekschef vid högskolan i Kristianstad och arbetade tidigare på KB. Christina har under flera år varit ordförande i Svensk Biblioteksförerings specialgrupp för kvalitetsarbete och statistik.

Inger Edebro Sikström är chef för Umeå stadsbibliotek och har varit drivande i Umeåregionens bibliotekssamarbetsprojekt som nyligen lanserade den gemensamma webbsatsningen minabibliotek.se.

Valberedningen föreslår även omval av Birgitta Hansson, Örebro universitetsbibliotek, Agneta Olsson, Göteborgs universitetsbibliotek och Jenny Poncin, Länsbiblioteket i Västerbotten.

Alla medlemmar i Svensk Biblioteksförening får årsmöteshandlingar per post i mitten av april. Handllingarna kommer även att finnas i pdf-format på föreningens hemsida www.biblioteksforeningen.org. Årsmötet går av stapeln onsdagen den 23 maj kl 15.00 i Folkets Hus, Stockholm.

Pax

Våra konferenser

16 april, Stockholm
Framtidens barnbibliotek –
läslust i en digital tid

23–24 april, Stockholm
Delregionalt samarbete

7–8 maj, Växjö
Vårdbibliotekskonferens

23–25 maj, Stockholm
Biblioteksdagarna 2007

Mer information på vår hemsida, www.biblioteksforeningen.org
Välkomna!

Nya nätverk

ALLA ENSKILDA medlemmar har möjlighet att starta nätverk för erfarenhetsutbyte, kompetensutveckling, tips och diskussioner. Idag finns 16 nätverk inom olika områden. På hemsidan, www.biblioteksforeningen.org, kan man läsa mera om dem och anmäla sig till ett eller flera av nätverken. Följande nätverk har tillkommit under den senaste tiden:

Svensk Biblioteksförerings nätverk för

ABM (Arkiv-Bibliotek-Museer)

KONTAKTPERSON Björn Lindvall, Eskilstuna

I Eskilstuna planeras att berörda delar av ABM skall integreras och samlokaliseras i kvarteret där biblioteket finns. Arbetsgrupper har bildats för att samordna och effektivisera arbetet, öka tillgängligheten för allmänheten, profilera och höja kompetensen och en gemensam hemsida mm. Dessa frågor diskuteras på många bibliotek och målet är att kunna stötta varandra. Nätverket skall fungera som ett forum för frågor kring ABM. Eskilstuna och andra bibliotek kan vara bas för erfarenhet och idéer.

Svensk Biblioteksförerings nätverk för

Jämställdhet på bibliotek

KONTAKTPERSON Sara Fältskog Eldros, Tumba bibliotek

Nätverket för jämställdhet på bibliotek välkomnar alla medlemmar som är intresserade av att diskutera jämställdhetsfrågor ur ett biblioteksperspektiv. Exempel på sådana frågor kan vara om manliga biblioteksanvändare utnyttjar andra bibliotekstjänster än kvinnliga; om bibliotekens personal bemöter manliga och kvinnliga besökare olika; hur man kan låta medieinköp, bokprat och programverksamhet genomsyras av ett genustänkande, och mycket annat.

Nätverket vill verka för att göra frågan om jämställdhet mellan könen till en aspekt som berör och berörs av samtliga verksamhetsområden på biblioteken. Jämställdhet är i hög grad bibliotekets ansvar, då det ingår i både vårt folkbildande, kulturfrämjande och demokrati-främjande uppdrag att arbeta för individernas lika värde och att motverka fördomar och diskriminering.

Svensk Biblioteksförerings nätverk för

Marknadsföringsfrågor

KONTAKTPERSON Catharina Fogelström

Nätverket vill bidra till en levande diskussion kring marknadsföring av biblioteksverksamhet. Hur marknadsför sig bibliotek idag och vad kan vi säga om framtiden, hur vill vi marknadsföra vår verksamhet och våra tjänster? Vilken bild vill vi ge av biblioteksverksamhet och av bibliotekariers kompetens? Hur uppfattar omvärlden oss? Är det kanske så att vi måste bli ännu vassare när det gäller att formulera och beskriva vad vi gör och för vem vi gör det? Frågorna hopar sig och alla intresserade uppmanas att kasta sig in i diskussionen!

Vill du starta ett nätverk, skicka ett meddelande till Wiviann Wilhelmsson på föreningens kansli, e-post: ww@biblioteksforeningen.org

WW

Biblioteken på ledarsidorna

Bibliotek och bibliotekspolitik har diskuterats intensivt i massmedia under mars månad. Inför en kommunalpolitisk konferens hade den moderata kulturkommittén i riksdagen arbetat fram förslaget Kulturen 2.0. Delar av förslaget väckte debatt bland annat eftersom det öppnade för avgift på bibliotekslån för vuxna. Många ledarskribenter tog också upp frågan och här nedan finns ett urval av kommentarerna.

Södermanlands nyheter 9 mars

Biblioteksavgifter kan moderaterna fetglömma

De moderata ledamöterna i riksdagens kulturutskott har tagit fram programmet Kulturen 2.0, som läggs fram vid moderaternas kommunala rikskonferens i helgen. Bland punkterna märks bland annat en öppning för att låta de kommunala biblioteken avgiftsbelägga boklån.

Det är minst sagt underligt att denna punkt dyker upp. I valspurten öppnade partiledaren Fredrik Reinfeldt plötsligt, i en TV-debatt, för biblioteksavgifter, vilket orsakade en mindre storm. Reinfeldt fick snabbt mothugg från nuvarande kulturministern Lena Adelsohn Liljeroth (m) som i radio förklarade att inga sådana förslag fanns på den moderata agendan. När reportern frågade henne vem av dem man skulle tro på replikerade Liljeroth bestämt ”Du ska tro på mig”.

Biblioteksavgifterna kommer aldrig att bli av. Inget av de övriga allianspartierna lär hänga på. Det är inte utan att man misstänker att just den punkten är moderaternas förhandlingsmån i en kommande alliansdiskussion om kulturpolitiken. Det skulle kunna kallas smart taktik, men framstår snarare som osmart profilering.

Moderaterna glömmor bort kulturens vidd och framstår knappast som landets främsta kulturkonsumenter.

Sydsvenskan 10 mars

Satsa på biblioteken

Om biblioteksväsendet skall reformeras så borde det innebära att biblioteken blir fler och får större resurser till bokinköp. Men det är inte riktigt så det ser ut.

...

Ett motiv för en biblioteksreform anges i programmet (Kulturen 2.0): att folkbibliotekens utlåning minskat med tolv miljoner volymer 1998–2005. Men är avgiftsbeläggning den självklara slutsatsen? Att färre böcker lånas ut kan bero på tidigare års neddragningar och försämrade tillgänglighet. Avgifter leder naturligtvis till en fortsatt minskning.

Det är en märklig utveckling att en sam-

hällsinstitution som värderas så högt hos allmänheten samtidigt kan ha så låg status bland politiker.

...

Förmodligen är det inga överord att kalla biblioteken för folkbildningens nav. Här ryms det mesta av den samlade kunskapen och åtskilligt av kulturarvet. Det är en gemensam skatt som skall hållas tillgänglig och som ingen skall utestängas från av ekonomiska skäl.”

Nerikes Allehanda 9 mars

Biblioteksavgift är ideologiskt motbjudande

Mest oroväckande är tanken på att öppna dörren för avgiftsfinansierade bibliotek. Biblioteken är en omistlig del av en infrastruktur för kultur och bildning. Precis som utbildningen förutsätts vara avgiftsfri finns samma goda argument för biblioteken att vara det. Avgiftsfria skolor och bibliotek är stommen i varje välutvecklad demokrati med ett uns av folkbildningsambitioner.

...

Avgifter på biblioteken är fördelningspolitiskt förkastligt och är helt missriktat i tider när alla andra politiska förslag är inriktade på att skapa ett kunskapssamhälle.

Vestmanlands Läns Tidning 9 mars

Bokavgifter är en styggelse

Moderaterna bakom kulturprogrammet vill att kommunerna skall få bestämma om biblioteken skall ta ut avgifter av vuxna låntagare.

De vill också göra det möjligt för kommunerna att lägga ut bibliotek på entreprenad.

Rent principiellt borde inte staten detaljstyra detta. Kommunerna borde få bestämma. Men det finns skäl att hoppas att ingen kommun nappar på idéerna. Bokavgifter är en styggelse, som hämmar boklånet utan att ge några nämnvärda inkomster till biblioteken. Och en risk med entreprenader är att någon glad biblioteksentreprenör kan få idén att göra sig av med en stor del av bokbeståndet.

Bibliotek kan i viss mån jämföras med museer som har ansvar för stora samlingar med

stort kulturhistoriskt värde men som ur kommersiell synpunkt kan upplevas som en börda.

Östersundsposten 9 mars

Tankegångar som förskräcker

Mycket annat i Kulturen 2.0 är bra. Tankar om förnyelse beträffande spelmonopolet, en annan finansiering av idrottsrörelsen än via Svenska Spel, betalande av TV-licens via skattsedeln och många fler positiva förslag.

Men dessa tankegångar grumlade av att boklån kan komma att avgiftsbeläggas. Fria och gratis bibliotek utgör något av fundamenta i svensk demokrati, där samtliga parlamentariker oavsett partifärg, hittills varit överens om att värna denna folkbildning till alla.

Varje rationellt tänkande politiker bör därför genast inse att detta förslag är som att svära i kyrkan. Oppositionen får en straffspark och intentionerna kan aldrig få gehör utom i en trängre moderat krets.

Just därför borde skrivningarna beträffande biblioteken ha stannat på skrivbordsnivå, filterats bort före tryckning och förpassats till papperskorgen.

Dagens Nyheter 21 mars

Förnya biblioteken

Förslag om att avgiftsbelägga boklånen lär aldrig genomföras. Den stora frågan är i stället hur folkbiblioteken ska kunna utvecklas och locka nya generationer. ... Trots att folkbiblioteken hör till Sveriges mest älskade kulturinstitutioner tas deras verksamhet alltför ofta för given. Svensk Biblioteksforening har i flera år efterfrågat en ”nationell biblioteksvision” med tydliga mål för bibliotekens verksamhet. Ett annat sätt att föra verksamheten framåt är att - som moderaterna föreslår - uppmuntra nya driftsformer, så att personalen får större möjligheter att profilera sig mot olika grupper av besökare.

Ett bibliotek som har väckt mycket uppmärksamhet är Dieselverkstaden i Nacka, som invigdes hösten 2002 och som nu drivs som personalkooperativ. Tack vare ett brett medieutbud och generösa öppettider har biblioteket - tvärt emot den allmänna trenden - ständigt stigande besöksiffror.

Det är inte självklart att den modellen fungerar överallt. Men förhoppningsvis kan Dieselverkstadens metoder inspirera andra till att våga experimentera och tänka nytt. Om folkbiblioteken ska kunna överleva och locka nya generationer av besökare måste de få möjligheter och utrymme att utvecklas.

Länkar till respektive tidningsledare finns på föreningens hemsida.

PAx

Välkommen till Biblioteksdagarna 2007!

Biblioteken står inför stora förändringar – och rejäla utvecklingsmöjligheter. Vilken roll spelar faktorer som interaktivitet, självservice, dialog, användarinflytande, användarstyrning och feedback? På Biblioteksdagarna 2007 kommer vi att diskutera biblioteken och senmoderniteten – Bibliotek 2.0.

Michael E. Casey, mannen som lanserade begreppet Library 2.0, är en av talarna. Andra medverkande är t ex EU-kommissionär Margot Wallström, kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth, forskaren Emma Stenström och generalsekreterare Niclas Lindberg.

Biblioteksdagarna samlar varje år ett mycket stort antal deltagare från hela landet och vänder sig till alla biblioteksintresserade. Fullständigt program finns på vår hemsida www.biblioteksforeningen.org.

Lena Adelsohn
Liljeroth,
kulturminister

Margot Wallström,
EU-kommissionär

Markus Gossas,
Institutet för
Framtidsstudier

Emma Stenström,
Handelshögskolan
i Stockholm

Niclas Lindberg,
generalsekreterare,
Svensk Biblioteks-
förening

Michael E. Casey,
Gwinnett County
Public Library,
Georgia, USA

Stockholm 23 – 25 maj
BIBLIOTEK 2.0

Program och anmälan på
biblioteksforeningen.org

Biblioteken – för ett Sverige i världsklass!

Sverige behöver en nationell biblioteksstrategi och en modern bibliotekspolitik – det är en viktig uppgift för regeringen.

Bibliotekslagen är en viktig del, och den har ett mycket starkt stöd hos allmänheten. Bland väljarna är nio av tio positiva till bibliotekslagen* och vill ha den kvar.

* Källa: Synovate Temoi i maj 2006.

SVENSK BIBLIOTEKSFÖRENING

Vill du veta mer om Svensk Biblioteksförenings fem förslag för framtiden? Beställ vår broschyr "Ett Sverige i världsklass". Skicka din beställning till info@biblioteksforeningen.org eller ring 08-545 132 30. Du är också välkommen som medlem i föreningen. Se www.biblioteksforeningen.org för mer information.

Kalendarium

MAILA INFO TILL KALENDARIET: pax@biblioteksforeningen.org
FÖR VIDARE INFO SE <http://www.biblioteksforeningen.org>

16 april, Stockholm

Framtidens barnbibliotek – läslust i en digital tid

Årets tema är läslust och metoder för att locka till läsglädje. Barnbibliotekarie har i alla år arbetat läsförfrämjande, nu vill vi inspirera till nya vägar för framtidens barnbibliotek. Konferensen anordnas för fjärde gången. Mer information: Sofia Lindblom, e-post sofia.lindblom@rinkeby.stockholm.se
ARR: Svensk Biblioteksforening
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org/konferens/Konf2007/barnbibliotek/konf.html

19–20 april, Stockholm

Stadsutveckling och bibliotek

Ett internationellt seminarium på Arkitekturmuseet som kommer att belysa och diskutera nyligen uppförda europeiska bibliotek. Seminariet kommer att handla om biblioteket som centrum för urbana rum, som utgångspunkt för stadsutveckling och bibliotekets föränderliga roll i samhället.
ARR: Arkitekturmuseet

23 april, Över hela landet

Världsbokdagen

MER INFO: www.varldsbokdagen.nu

23–24 april, Stockholm

ABM nationellt och nationella frågor inom ABM området

Vårens 2007 års nationella ABM-konferens kommer att äga rum i Stockholm den 23 och 24 april 2007 och anordnas av ABM-centrum. I anslutning till konferensen planerar ABM-centrum och Statens kulturråd att den 25 april ge en extra temadag kring ämnet access.
ARR: ABM-centrum

23–24 april, Stockholm

Själv är bäste dräng?

Om delregionalt samarbete

Samarbeten och nätverk blir både vanligare och viktigare – inte minst för bibliotek. Vad finns det för olika bibliotekssamarbeten i Sverige idag? Hur och varför uppstår de och vad är det som får dem att fungera? Hur kommer vi att samverka framöver? Under två dagar fördjupar vi samtalet om det frivilliga samarbetets former och framtid. För att få hjälp att vidga perspektivet har vi bjudit in forskaren Markus Gossas och samhällsdebattören Gunnar Wetterberg. Välkommen att medverka med dina erfarenheter. I en affischställning under konferensen kan deltagande bibliotek sätta upp material som presenterar samarbeten.

ARR: Svensk Biblioteksforening, Regionbibliotek Skåne, Regionbibliotek Västra Götaland, Länsbiblioteket i Värmland och Länsbiblioteket i Västerbotten
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org/konferens/Konf2007/delregionalt/konf.html

7–8 maj, Växjö

Vårdbibliotekskonferens

ARR: Svensk Biblioteksforening
MER INFO: www.biblioteksforeningen.org/konferens/Konf2007/vardbibliotek/konf.html

8–11 maj, Jönköping

Högskolor och Samhälle i Samverkan, HSS

Den nationella konferensen Högskolor och Samhälle i Samverkan, HSS, hålls vid Högskolan i Jönköping den 8–11 maj 2007. Konferensens övergripande tema är Samverkan för kompetensutveckling och ett av de fem spåren behandlar vetenskaplig kommunikation i förändring. Ökad tillgänglighet till information genom Open Access-publicering och digitalisering, liksom nya verktyg för spridning och kommunikation (som bloggar och wikis) skapar nya möjligheter för forskare att sprida sina resultat. Samtidigt ger denna utveckling möjligheter för aktörer med uppdrag att bevaka, granska och förmedla forskningsinformation att utveckla nya arbetssätt och tjänster. Spåret belyser frågor kring de nya förutsättningarna för vetenskaplig publicering, den ökande tillgången till forskningsresultat och de möjligheter och utmaningar detta skapar för förmedlarna av forskningsbaserad information.
ARR: Högskolebiblioteket i Jönköping
MER INFO: www.hss07.se

11 maj, Stockholm

Skönlitteratur i biblioteks- och skolarbetet

Konferens om skönlitteraturens roll i modern biblioteks- och skolmiljö. Med Erik Peurell, Birgitta Holm, Lars Rydquist, Lena Kjersén Edman, Ann Catrine Eriksson, Lotta Aleman, Gunnar Södow, Nina Frid, Jan Ristarp, Bodil Jørgensen Schylit, Bo Sundblad och Margareta Strömstedt.
ARR: Ikoner-Akademien
MER INFO: www.btj.se/ikoner

23–25 maj, Stockholm

Biblioteksdagarna 2007

Biblioteken står inför fortsatt stora för-

ändringar – och rejäla utvecklingsmöjligheter. Vilken roll spelar faktorer som interaktivitet, självservice, dialog, användarinflytande, användarstyrning och feedback? På Biblioteksdagarna 2007 kommer vi att diskutera biblioteken och senmoderniteten – Bibliotek 2.0. De svenska biblioteken kan beskrivas som en framgångssaga. Folkhemsbiblioteken – den första modernitetens bibliotek – utvecklades och bidrog till att skapa ett framgångsrikt välfärdsamhälle. Vi lever idag i ett sk senmodernt samhälle. För att sammanfatta och konkretisera olika företeelser i senmoderniteten har begreppet 2.0 blivit vanligt. Tidigare erfarenheter ska vi nu omvandla och nyformulera – så att biblioteken fortsätter att bidra till det svenska samhällets framgång. Bibliotek 2.0 växer fram ur det gamla och kommer att presentera nya svar på bibliotekens samspel med samhället – ny kompetens, nya organisationsformer, en ny mentalitet och ett nytt strategiskt tänkande. Hittills har 2.0-debatten koncentrerat sig på teknik och hemsidor, men det krävs ett helhetstänkande om biblioteken ska hitta sin nya, starka roll. Perspektivet är horisontellt snarare än vertikalt. Bibliotekarierollen sätts under debatt. Omvärldsförändringarna är så omfattande och snabba att dialogen blir en överlevnadsfråga.
ARR: Svensk Biblioteksforening

10–12 juni, Aarhus, Danmark

Elevations – The Networking Library

Elevation: the action of fact of raising or being raised to a higher or more important level, state or position. In an international perspective the 17th Halmstad Conference formulates a strong statement about the necessity for libraries to include and engage in untraditional partnerships – and offers conference participants an inspiring platform to create new ones.
ARR: Halmstadskonferensgruppen
MER INFO: www.elevations.dk

11–14 juni, Stockholm

28th IATUL Conference "Global Access to Science"

28th IATUL Conference "Global Access to Science – Scientific Publishing for the Future" Scholarly Communication, Science Publishing, E-science är några av de utvecklingsområden som ingår i konferensprogrammet. Plats är Kungliga Tekniska Högskolans Bibliotek (KTHB).
ARR: Teknologibiblioteken i samarbete med International Association of Technological University Libraries (IATUL)
MER INFO: www.lib.kth.se/iatul2007/

13–15 juni, Vienna (Austria)

11th International Conference on Electronic Publishing

Openness in Digital Publishing: Aware-

ness, Discovery and Access. "Openness" is a broad philosophical as well as technical tenet that underlies much of the innovation in the creation and consumption of Internet technologies, which are in turn transforming scholarly communications, practices and publishing across the disciplines and around the world. ELPUB 2007 is devoted to examining the full spectrum of "openness" in digital publishing, from open source applications for content creation to open distribution of content, and open standards to facilitate sharing and open access.
ARR: Vienna University of Technology
MER INFO: www.elpub.net

18–19 juni, Stockholm

13. Nord I&D "The Human side of IT"

Läs Call for Contributions och annat om konferensen på nordiod2007.sfis.nu
ARR: Svensk förening för informations-specialister
MER INFO: nordiod2007.sfis.nu

19–21 juni, The Lowry, Manchester, UK

Joint Use Libraries

Joint use libraries are libraries serving more than one group of users (eg school-public libraries, university-public libraries). This three day conference organised by evidence base at the University of Central England offers practitioners, researchers and policymakers interested in joint use libraries a unique opportunity to meet, network and share experiences. The programme will include: case studies: short reports of a activities or projects reflective papers discussing a range of activities or an area of research. posters: visual presentations of a case study or issue, with opportunities for informal discussion optional visits to local joint use libraries social events.
ARR: University of Central England
MER INFO: www.ebase.uce.ac.uk/JointUseConference.htm

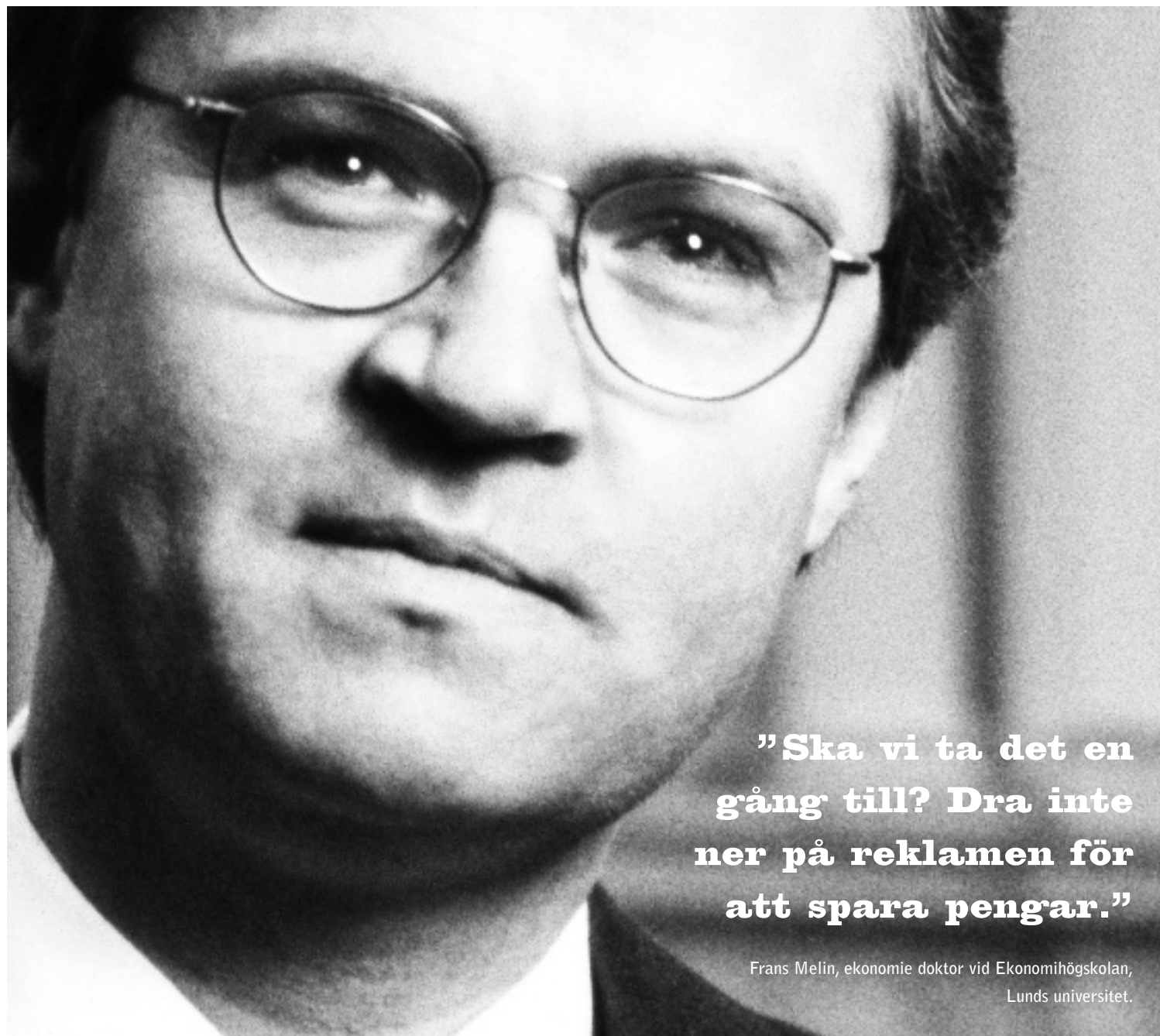
13–16 augusti, Borås

Featuring the Future

6th International Conference on Conceptions of Library and Information Science. CoLIS is a series of international conferences for which the general aim is to provide a broad forum for the exploration and exchange of ideas in the field of library and information science (LIS). To be examined at CoLIS 6 are theoretical and empirical research trends in LIS, together with socio-cultural and technical issues relating to our understanding of the various roles, natures, uses and associated relationships of information, information systems, information processes, and information networks.
ARR: Swedish School of Library and Information Science University College of Borås & Goteborg University
MER INFO: www.hb.se/colis

ANNONSÖRFÖRENINGEN

”Ska vi ta det en gång till? Dra inte ner på reklamen för att spara pengar.”

Frans Melin, ekonomie doktor vid Ekonomihögskolan,
Lunds universitet.

Det finns naturligtvis tillfällen då ett företag måste spara på allt som sparas kan – och då kan det vara svårt att försvara reklambudgeten. Men lyckligtvis är sådana krissituationer ganska ovanliga, flertalet företag driver istället sin verksamhet med en i grunden ganska stabil ekonomi. Och det är mot den bakgrunden man kan kritisera dem som just nu följer strömmen och drar ner på sina investeringar i marknadskommunikation.

Jag har arbetat med och undervisat i sådana här frågor i hela mitt yrkesliv, de senaste tio åren på Ekonomihögskolan vid Lunds Universitet. Där predikar jag alltid samma sak för mina elever: Reklam kan skapa positiva associationer som i sin tur kan ge upphov till lojalitet. Detta gör

att reklam spelar en central roll i samband med varumärkesbyggande. Med tanke på att det inte råder någon tvekan om att varumärket har blivit ett allt viktigare konkurrensmedel försöker jag få mina elever att inse sambandet mellan investering och avkastning.

Idag verkar det som mitt och mina kollegors arbete börjar ge resultat. Varumärkesfrågorna har allt mer blivit ledningens angelägenheter och allt fler förstår att den som satsar blir mer synlig. Återstår att göra verklighet av insikterna. Vem blir först, du eller din konkurrent?

Vill du veta mer om fördelarna av att kommunicera i tuffa tider? Gå in på www.annons.se/tuffatider.

ANNONSÖRFÖRENINGEN BOX 1327, 111 83 STOCKHOLM TEL 08-545 252 30 WWW.ANNONS.SE

Annonsörföreningen är intresseorganisationen för Sveriges reklampköpare. Vi tillvaratar våra medlemmars intressen genom bl a information, rådgivning och utbildning.

SÄTT BIBLIOTEKET PÅ KARTAN!

● Karta 2.0

Karta 2.0 är en ny version av kartmodulen som hjälper låntagaren att ta det sista självständiga och självklara steget att hitta lätt och rätt till boken! Låntagaren kan med kartans hjälp även hitta kopieringsmaskinen, självbetjäningsautomaten och inte minst toaletten! Oavsett hur stort eller litet biblioteket är frigörs därmed tid som personalen kan använda till annat viktigt arbete. Ett litet steg för låntagaren men ett stort för biblioteket!

Du kan länka till Karta 2.0 både från katalogen vid träff på ett visst exemplar, och från bibliotekets hemsida för en mer överskådlig bild av biblioteket. Karta 2.0 kan naturligtvis integreras med både BOOK-IT och LIBRA.SE, men även andra bibliotekssystem.

Detta får du i Karta 2.0:

- En pedagogisk och tilltalande design
- Skräddarsydd meny med underrubriker i valfri ordning
- Tydliga ikoner till olika slags medier och andra viktiga informationspunkter
- Lättläst informationsruta vid varje träff på kartan, som också kan innehålla länkar till webbplatser och för e-postkommunikation
- Uppdatering av ändringar i realtid

Karta 2.0 är skriven i AJAX (Asynchronous JavaScript and XML), som är en teknik för att bygga in större interaktivitet i applikationer för internet. Helt i enlighet med Webb 2.0!

Läs mer och se en demo av Karta 2.0 på vår nyhetssida: www.axiell.se